

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 10 grudnia 1992 r.

Nr 92

TREŚĆ:

Poz.:

ROZPORZĄDZENIE

460 — Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 listopada 1992 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów 1645

460

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 3 listopada 1992 r.

w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

Na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 81, poz. 351) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego budynków, innych obiektów budowlanych i terenów oraz wyposażania ich w sprzęt, urządzenia przeciwpożarowe i ratownicze,
- 2) rodzaje budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, w których jest wymagana instalacja sygnalizacyjno-alarmowa.

§ 2. 1. Budynki, inne obiekty budowlane, a także tereny, zwane dalej „obiettami”, powinny być projektowane, użytkowane i utrzymywane w sposób zabezpieczający przed powstaniem pożaru.

2. Materiały palne znajdujące się wewnątrz obiektu, na terenie przyległym do niego lub na placu składowym powinny być używane oraz przechowywane w sposób nie naruszający bezpieczeństwa ludzi oraz mienia.

3. Warunki bezpieczeństwa w tym zakresie zapewnia właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu, z uwzględnieniem właściwości pożarowych materiałów oraz powodowanych nimi zagrożeń.

4. Budynki, ich części lub pomieszczenia ze względu na ich funkcję kwalifikuje się do kategorii zagrożenia ludzi:

- 1) ZL I — budynki użyteczności publicznej lub ich części, w których mogą przebywać ludzie w grupach ponad 50 osób,
- 2) ZL II — budynki lub ich części przeznaczone do użytku ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się,
- 3) ZL III — szkoły, budynki biurowe, domy studenckie, internaty, hotele, ośrodki zdrowia, otwarte przychodnie lekarskie, sanatoria, lokale handlowo-usługowe, w których może przebywać do 50 osób, koszary, pomieszczenia ETO, zakłady karne i inne podobne,
- 4) ZL IV — budynki mieszkalne,
- 5) ZL V — archiwa, muzea i biblioteki.

§ 3. Ilekroć w przepisach rozporządzenia jest mowa o:

- 1) bezpieczeństwie pożarowym — rozumie się przez to stan eliminujący zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, uzyskiwany przez funkcjonowanie systemu norm prawnych i technicznych środków zabezpieczenia przeciwpożarowego oraz prowadzonych działań zapobiegawczych przed pożarem,
- 2) bezpieczeństwie pożarowym w lasach — rozumie się przez to stan eliminujący prawdopodobieństwo wystąpienia pożaru lasu, uzyskiwany przez funkcjonowanie systemu norm prawnych i technicznych środków zabezpieczenia przeciwpożarowego,
- 3) bezpieczniku ogniowym — rozumie się przez to urządzenie zapobiegające przenoszeniu się ognia wzdłuż smugi gazowych mieszanin wybuchowych, stosowane w zbiornikach i aparatach z cieczami łatwo zapalnymi, instalacjach acetylenowych, instalacjach chemicznych, urządzeniach lakierniczych,

- 4) cieczy palnej — rozumie się przez to ciecz o temperaturze zapłonu do 100°C,
 - 5) instalacji sygnalizacyjno-alarmowej — rozumie się przez to instalację automatycznego wykrywania i przekazywania informacji o pożarze,
 - 6) materiałach niebezpiecznych pożarowo — rozumie się przez to ciecze palne o temperaturze zapłonu poniżej 55°C, gazy palne, ciała stałe wytwarzające w zetknięciu z wodą lub parą wodną gazy palne, ciała stałe zapalające się samorzutnie w powietrzu, materiały wybuchowe i pirotechniczne, ciała stałe palne utleniające o temperaturze rozkładu poniżej 21°C, ciała stałe jednorodne o temperaturze samozapalenia poniżej 200°C oraz materiały mające skłonności do samozapalenia,
 - 7) pasie przeciwpożarowym — rozumie się przez to system drzewostanów różnej szerokości poddanych specjalnym zabiegom gospodarczym i porządkowym lub powierzchni wylesionych i oczyszczonych do warstwy mineralnej,
 - 8) przeciwpożarowym wyłączniku prądu — rozumie się przez to wyłącznik odcinający dopływ prądu do wszystkich obwodów, z wyjątkiem obwodów zasilających instalacje i urządzenia, których funkcjonowanie jest niezbędne podczas pożaru,
 - 9) sprzęcie i urządzeniach ratowniczych — rozumie się przez to przedmioty, narzędzia, maszyny i urządzenia związane na stałe z budynkiem, obiektem lub terenem, uruchamiane lub wykorzystywane do ratowania ludzi i mienia w warunkach pożaru, klęski żywiołowej oraz innego miejscowego zagrożenia,
 - 10) strefie pożarowej — rozumie się przez to przestrzeń wydzieloną w taki sposób, aby w określonym czasie pożar nie przeniósł się na zewnątrz lub do wewnątrz wydzielonej przestrzeni,
 - 11) strefie zagrożenia wybuchem — rozumie się przez to przestrzeń, w której może występować mieszanina substancji palnych z powietrzem lub innymi gazami utleniającymi, o stężeniu zawartym między dolną i górną granicą wybuchowości,
 - 12) stałych urządzeniach gaśniczych — rozumie się przez to urządzenia związane na stałe z obiektem, zawierające własny zapas środka gaśniczego, wyposażone w układ przechowywania i podawania środka gaśniczego, uruchamiane automatycznie lub ręcznie we wczesnej fazie rozwoju pożaru,
 - 13) technicznych środkach zabezpieczeń przeciwpożarowych — rozumie się przez to techniczne urządzenia, sprzęt, instalacje lub rozwiązania budowlane służące zapobieganiu powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów,
 - 14) terenie przyległym — rozumie się przez to pas terenu wokół obiektu o szerokości równej minimalnej dopuszczalnej odległości od innych obiektów ze względu na wymagania ochrony przeciwpożarowej, określonej w przepisach techniczno-budowlanych,
 - 15) urządzeniach do usuwania dymów i gazów pożarowych — rozumie się przez to urządzenia montowane w górnych częściach klatek schodowych i pomieszczeń, uruchamiane w przypadku nagromadzenia się gorących gazów i dymów pożarowych w celu ich odprowadzenia drogą wentylacji naturalnej lub wymuszonej,
 - 16) urządzeniach przeciwpanicznych — rozumie się przez to specjalne urządzenia instalowane na drzwiach ewakuacyjnych, umożliwiające łatwe i pewne otwarcie drzwi od wewnątrz pomieszczenia, zgodnie z kierunkiem ewakuacji ludzi na korytarzach lub klatkach schodowych bez względu na blokady i zamki, uniemożliwiające otwarcie tych drzwi od zewnątrz,
 - 17) warunkach ewakuacji — rozumie się przez to zespół przedsięwzięć oraz środków techniczno-organizacyjnych zapewniających szybkie i bezpieczne opuszczenie strefy zagrożonej lub objętej pożarem,
 - 18) zagrożeniu wybuchem — rozumie się przez to możliwość tworzenia przez palne gazy, pary palnych cieczy, pyły lub włókna palnych ciał stałych, w różnych warunkach, mieszanin z powietrzem, które pod wpływem czynnika inicjującego zapłon (iskra, łuk elektryczny lub przekroczenie temperatury samozapalenia) wybuchają, czyli ulegają gwałtownemu spalaniu połączonemu ze wzrostem ciśnienia.
- § 4. 1. W obiektach oraz na terenach przyległych do nich jest zabronione wykonywanie czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenienie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji, a w szczególności:
- 1) używanie otwartego ognia i palenie tytoniu w strefach zagrożonych pożarem lub wybuchem,
 - 2) garażowanie pojazdów silnikowych w obiektach i pomieszczeniach nie przeznaczonych do tego celu, jeżeli nie opróżniono zbiornika paliwa pojazdu i nie odłączono na stałe zasilania akumulatorowego pojazdu,
 - 3) rozgrzewanie za pomocą otwartego ognia smoły i innych materiałów w odległości mniejszej niż 5 m od obiektu, przyległego do niego składowiska lub placu składowego z materiałami palnymi, przy czym jest dopuszczalne wykonywanie tych czynności na dachach o konstrukcji i pokryciu niepalnym w budowanych obiektach, a w pozostałych, jeżeli zostaną zastosowane odpowiednie, przeznaczone do tego celu podgrzewacze,
 - 4) wysypywanie gorącego popiołu i żużla lub spalanie śmieci i odpadków w miejscu umożliwiającym zapalenie się sąsiednich obiektów lub materiałów palnych,
 - 5) przechowywanie materiałów palnych w odległości mniejszej niż 0,5 m od:
 - a) urządzeń i instalacji, których powierzchnie zewnętrzne mogą nagrzewać się do temperatury przekraczającej 100°C,
 - b) linii kablowych o napięciu powyżej 1 kV, przewodów uziemiających oraz przewodów odprowadzających instalacji odgromowej,jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
 - 6) użytkowanie elektrycznych urządzeń ogrzewczych ustawionych bezpośrednio na podłożu palnym, z wyjątkiem urządzeń eksploatowanych zgodnie z warunkami określonymi przez producenta,
 - 7) stosowanie na osłony punktów świetlnych materiałów palnych, z wyjątkiem materiałów trudno zapalnych, jeżeli zostaną umieszczone w odległości co najmniej 0,05 m od żarówki,

- 8) instalowanie opraw oświetleniowych oraz osprzętu instalacji elektrycznych, jak: wyłączniki, przełączniki, gniazda wtyczkowe, bezpośrednio na podłożu palnym, jeżeli ich konstrukcja nie zabezpiecza podłoża przed zapaleniem,
- 9) składowanie materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji,
- 10) ustawianie na klatkach schodowych jakichkolwiek przedmiotów utrudniających ewakuację,
- 11) zamykanie drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe użycie,
- 12) uniemożliwianie lub ograniczanie dostępu do:
 - a) urządzeń przeciwpożarowych, takich jak stałe i półstałe urządzenia gaśnicze i zabezpieczające, urządzenia odciażające, instalacje sygnalizacyjno-alarmowe, hydranty, zawory hydrantowe, suche pion-y, przeciwpożarowe zbiorniki wodne, klapy przeciwpożarowe, urządzenia do usuwania dymów i gazów pożarowych,
 - b) urządzeń uruchamiających instalacje gaśnicze i sterujących takimi instalacjami oraz innymi instalacjami wpływającymi na stan bezpieczeństwa pożarowego obiektu,
 - c) wyjść ewakuacyjnych,
 - d) wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego oraz głównych zaworów gazu.

2. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy budynków oraz placów składowych i wiat, z wyjątkiem budynków mieszkalnych jednorodzinnych, są zobowiązani do:

- 1) umieszczenia w miejscach widocznych wykazu telefonów alarmowych oraz instrukcji postępowania na wypadek pożaru,
- 2) oznakowania, zgodnie z Polskimi Normami:
 - a) dróg, wyjść i kierunków ewakuacji (z wyłączeniem budynków mieszkalnych),
 - b) miejsc usytuowania urządzeń przeciwpożarowych,
 - c) elementów sterujących urządzeniami przeciwpożarowymi,
 - d) lokalizacji przeciwpożarowych wyłączników prądu, głównych zaworów gazu oraz materiałów niebezpiecznych pożarowo, zwanych dalej „materiałami”,
 - e) pomieszczeń, w których występują materiały.

3. Wokół placów składowych, składowisk przy obiektach oraz obiektach tymczasowych o konstrukcji palnej należy zachować pas ochronny o szerokości minimum 2 m i nawierzchni z materiałów niepalnych lub gruntowej oczyszczonej.

4. Składowanie stałych materiałów palnych pod ścianami obiektu związanych z jego funkcją, z wyjątkiem materiałów niebezpiecznych pożarowo, jest dopuszczalne pod warunkiem:

- 1) nieprzekroczenia strefy pożarowej dopuszczalnej dla danego obiektu,
- 2) zachowania dostępu do obiektu na wypadek działania ratowniczego,
- 3) nienaruszenia wymaganej potrzebami ochrony przeciwpożarowej minimalnej odległości od obiektów sąsiednich.

§ 5. Wymagania przeciwpożarowe dotyczące procesów technologicznych powinny być zawarte w instrukcjach technologiczno-ruchowych, a dotyczące obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego — w instrukcjach bezpieczeństwa pożarowego.

§ 6. 1. Przy używaniu lub przechowywaniu materiałów należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) wszystkie czynności związane z wytwarzaniem, przetwarzaniem, obróbką, transportem lub składowaniem materiałów należy wykonywać zgodnie z warunkami ochrony przeciwpożarowej określonymi w instrukcji technologicznej lub według wskazań ich producenta,
- 2) ilość materiału znajdującego się na stanowisku pracy w obiekcie produkcyjnym nie może przekroczyć wielkości dobowego zapotrzebowania lub dobowej produkcji, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej,
- 3) zapas materiałów przekraczający wielkości określone w pkt 2 należy przechowywać w oddzielnym pomieszczeniu przystosowanym do takiego celu,
- 4) materiały powinny być przechowywane w sposób uniemożliwiający powstanie pożaru lub wybuchu w następstwie procesu składowania lub wskutek wzajemnego oddziaływania,
- 5) ciecze o temperaturze zapłonu poniżej 55°C należy przechowywać wyłącznie w pojemnikach wykonanych z materiałów co najmniej trudno zapalnych, odprowadzających ładunki elektryczności statycznej, wyposażonych w szczelne zamknięcia; w obiektach i pomieszczeniach produkcyjnych lub magazynowych pojemniki z cieczami powinny być dodatkowo zabezpieczone przed stłuczeniem,
- 6) w obiektach zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi nie należy przechowywać materiałów w pomieszczeniach piwnicznych, na poddaszach i strychach, w obrębie klatek schodowych i korytarzy oraz innych pomieszczeniach ogólnie dostępnych, jak również na tarasach, balkonach i loggiach,
- 7) nie należy przechowywać cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 55°C w pojemnikach, urządzeniach i instalacjach nie przystosowanych do tego celu,
- 8) przy stosowaniu w pomieszczeniach cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 21°C należy zapewnić skuteczną wentylację,
- 9) jeżeli w budynku zakwalifikowanym do kategorii zagrożenia ludzi obciążenie ogniowe w jego części nie związanej funkcjonalnie z resztą budynku i przeznaczonej do celów handlowych, magazynowych lub produkcyjnych stwarza wyższe wymagania w stosunku do klasy odporności ogniowej obiektu niż kategoria zagrożenia ludzi tego obiektu, wymieniona część obiektu o klasie odporności ogniowej odpowiadającej jej obciążeniu ogniowemu powinna stanowić odrębną strefę pożarową; warunki wydzielenia strefy pożarowej regulują przepisy techniczno-budowlane.

2. Zasadę określoną w ust. 1 pkt 9 stosuje się również do tych części obiektów zakwalifikowanych do kategorii zagrożenia ludzi, które są przeznaczone na kotłownie ze składami opału.

3. Podczas przechowywania cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 55°C w pomieszczeniach budynków zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) w jednej strefie pożarowej, zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi innej niż ZL IV oraz o przeznaczeniu innym niż handlowo-usługowe, jest dopuszczalne przechowywanie do 10 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 21°C oraz 50 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu 21–55°C, a w mieszkaniach odpowiednio 5 i 20 dm³ cieczy;
- 2) w pomieszczeniach handlowo-usługowych jest dopuszczalne przechowywanie cieczy o temperaturze zapłonu do 55°C w takiej ilości, że obciążenie ogniowe stworzone przez te ciecze nie przekroczy 500 MJ/m²,
- 3) w pomieszczeniach handlowo-usługowych stanowiących odrębną strefę pożarową jest dopuszczalne przechowywanie cieczy palnych w ilościach większych niż określone w pkt 2, pod warunkiem spełniania przez te pomieszczenia wymagań budowlanych i instalacyjnych dotyczących obiektów magazynowych,
- 4) w pomieszczeniach handlowo-usługowych ciecze palne powinny być przechowywane w szczelnych naczyniach, zabezpieczonych przed stłuczeniem, a ich sprzedaż należy prowadzić bez rozlewania.

4. Podczas przechowywania cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 100°C w garażach należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) w garażach wolno stojących wykonanych z materiałów niepalnych o powierzchni do 60 m² jest dopuszczalne przechowywanie 200 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 55°C,
- 2) w garażach o powierzchni do 60 m² innych niż wymienione w pkt 1 jest dopuszczalne przechowywanie 20 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 21°C lub 60 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu 21–100°C,
- 3) w garażach o powierzchni powyżej 60 m² jest zabronione przechowywanie cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 100°C, z wyjątkiem cieczy niezbędnych przy eksploatacji pojazdu, przechowywanych w jednostkowych opakowaniach stosowanych w handlu detalicznym,
- 4) ciecze o temperaturze zapłonu poniżej 100°C należy przechowywać w naczyniach metalowych lub innych dopuszczonych do tego celu, posiadających szczelne zamknięcia,
- 5) w garażach jest zabronione przelewanie paliwa oraz napełnianie nim zbiorników paliwa w pojazdach.

5. Pomieszczenie, w którym może wytworzyć się mieszanina wybuchowa, powstała z wydzielającej się takiej ilości palnych gazów, par, mgieł lub pyłów, której wybuch mógłby spowodować przyrost ciśnienia w tym pomieszczeniu przekraczający 5 kPa, określa się jako pomieszczenie zagrożone wybuchem.

6. Wytyczne w zakresie określania przyrostu ciśnienia w pomieszczeniu, jaki mógłby zostać spowodowany przez wybuch, zawiera załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 7. W obiektach budowlanych i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi należy zapewnić bezpieczne wyjście prowadzące bezpośrednio na otwartą przestrzeń albo bezpośrednio lub pośrednio na poziome (korytarze) lub pionowe (klatki schodowe) drogi komunikacji ogólnej, zwane dalej „drogami ewakuacyjnymi”.

§ 8. W celu zapewnienia ewakuacji ludzi z obiektów i pomieszczeń należy uwzględniać liczbę przebywających w nich ludzi, ich stan sprawności oraz funkcję, wielkość i wysokość pomieszczeń i obiektów.

§ 9. 1. Warunki ewakuacji polegają w szczególności na:

- 1) zapewnieniu odpowiedniej ilości i szerokości wyjść,
- 2) zachowaniu dopuszczalnych długości dróg ewakuacyjnych,
- 3) zapewnieniu odpowiedniej, bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzieliń dróg ewakuacyjnych,
- 4) zapewnieniu urządzeń do usuwania dymów i gazów pożarowych.

2. Warunki, o których mowa w ust. 1, regulują przepisy techniczno-budowlane.

§ 10. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektu, w którym są organizowane imprezy artystyczne i inne zgromadzenia z udziałem ponad 200 widzów, a w przypadku imprez i zgromadzeń dziecięcych ponad 100 widzów, są obowiązani, niezależnie od wymagań określonych w odrębnych przepisach, zapewnić:

- 1) szerokość przejść pomiędzy rzędami siedzeń nie mniejszą niż 0,45 m; odległość tę należy ustalać biorąc pod uwagę odstęp pomiędzy elementami stałymi siedzeń,
- 2) liczbę siedzeń w rzędzie nie większą niż 16 pomiędzy przejściami oraz 8 w rzędzie przyściennym; dopuszcza się zwiększenie miejsc w rzędach odpowiednio do 40 i 20 pod warunkiem zwiększenia odstępu pomiędzy rzędami siedzeń o 1 cm na każde dodatkowe siedzenie odpowiednio powyżej 16 lub 8,
- 3) szerokość przejść na widowni nie mniejszą niż 1,2 m przy liczbie osób do 150, a przy większej ich liczbie szerokość tę należy zwiększyć o 0,3 m na każde dalsze 50 osób,
- 4) rzędy siedzeń lub ławek trwale umocowane do podłogi albo siedzenia sztywno łączone ze sobą w rzędy oraz między rzędami,
- 5) widownię o liczbie miejsc powyżej 600 oddzieloną kurtyną przeciwpożarową od sceny, jeżeli powierzchnia sceny przekracza 150 m² lub jej kubatura 1200 m³,
- 6) kurtyny przeciwpożarowe pomiędzy sceną a kieszonką sceniczną o powierzchni ponad 100 m², jeżeli powierzchnia sceny przekracza 300 m² lub kubatura 6000 m³,
- 7) wyposażenie sceny o powierzchni przekraczającej 150 m² lub kubaturze przekraczającej 1200 m³ w urządzenia do usuwania dymów i gazów pożarowych,
- 8) fotele wykonane z materiałów co najmniej trudno zapalnych oraz nie wydzielających toksycznych produktów spalania, jeżeli nie zastosowano pod tkaniną obiciową warstwy stanowiącej skuteczne zabezpieczenie przed zapaleniem materiałów wypełniających fotel.

§ 11. Drzwi pomieszczeń, w których może przebywać jednocześnie więcej niż 300 osób, należy w miarę możliwości wyposażać w urządzenia przeciwpaniczne.

§ 12. 1. Obiekty budowlane należy wyposażać w oświetlenie bezpieczeństwa, ewakuacyjne, kierunkowe i przeszkodowe, wykonane zgodnie z warunkami technicznymi określonymi w odrębnych przepisach i Polskich Normach.

2. Okiennice lub kraty powinny otwierać się od wewnątrz:

- 1) w budynkach tymczasowych wykonanych z materiałów palnych i przeznaczonych na pobyt ludzi,
- 2) w pomieszczeniach, w których zgodnie z odrębnymi przepisami drzwi wyjść ewakuacyjnych otwierają się na zewnątrz,
- 3) w pomieszczeniach, w których przebywają ludzie o ograniczonej zdolności poruszania się,
- 4) w pomieszczeniach spełniających funkcje hotelowe,
- 5) w pomieszczeniach piwnicznych przeznaczonych na pobyt ludzi.

3. Warunek, o którym mowa w ust. 2, dotyczy co najmniej jednego okna w każdym z wymienionych pomieszczeń, z wyłączeniem obiektów o charakterze zamkniętym, a w szczególności oddziałów zakwaterowania skazanych, tymczasowo aresztowanych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

§ 13. 1. Obiekty powinny być wyposażane w podręczny sprzęt gaśniczy i agregaty, zwane dalej „sprzętem”, w zależności od zagrożenia wybuchem, kategorii zagrożenia ludzi, wielkości obciążenia ogniowego oraz powierzchni (jednostki odniesienia).

2. Jedna jednostka sprzętu o masie środka gaśniczego 2 kg (lub 2 dm³) powinna przypadać:

- 1) w strefach pożarowych zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi ZL II i ZL V oraz w strefach, w których występują pomieszczenia zagrożone wybuchem — na każde 150 m² powierzchni,
- 2) w strefach pożarowych o obciążeniu ogniowym 500 MJ/m² i wyższym oraz zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi ZL I i ZL III — na każde 300 m² powierzchni,
- 3) w pozostałych strefach pożarowych, z wyjątkiem stref zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi ZL IV — na każde 500 m² powierzchni.

3. Stację paliw płynnych należy wyposażać w następujący sprzęt:

- 1) 2 agregaty proszkowe 25 kg,
- 2) 1 gaśnicę proszkową lub śniegową 6 kg na jeden dystrybutor,
- 3) 2 gaśnice proszkowe lub śniegowe 6 kg na dwa i więcej dystrybutorów,
- 4) 3 koce gaśnicze, w tym 1 koc dla stanowiska rozlewu gazów skroplonych,
- 5) 2 gaśnice proszkowe lub śniegowe 6 kg na każde stanowisko rozlewu gazów skroplonych.

4. Miejsca omlotów, niezależnie od wymaganego sprzętu, należy wyposażać w beczkę z wodą o pojemności min. 200 dm³ z wiadrem lub w inny równorzędny sposób.

§ 14. Strefy pożarowe, w których są zainstalowane silniki elektryczne lub spalinowe, należy wyposażać dodatkowo w jednostkę sprzętu na każde 30 silników.

§ 15. Przy ustalaniu rodzaju sprzętu gaśniczego należy stosować następujące zasady:

- 1) do gaszenia pożarów grupy A (w których występuje zjawisko spalania żarowego, np. drewna, papieru, tkanin) stosuje się gaśnice płynowe lub pianowe,
- 2) do gaszenia pożarów grupy B (cieczy palnych i substancji stałych topiących się, np. benzyn, alkoholi, olejów, tłuszczów, lakierów) stosuje się zamiennie gaśnice płynowe, pianowe, śniegowe, proszkowe lub halonowe,
- 3) do gaszenia pożarów grupy C (gazów palnych, np. propanu, acetyleny, gazu ziemnego) stosuje się zamiennie gaśnice proszkowe, śniegowe lub halonowe,
- 4) do gaszenia pożarów grupy D (metali lekkich, np. magnezu, sodu, potasu, litu) stosuje się gaśnice proszkowe do tego celu przeznaczone,
- 5) do gaszenia pożarów poszczególnych grup z indeksem E (urządzeń elektrycznych pod napięciem i innych materiałów znajdujących się w pobliżu tych urządzeń) stosuje się zamiennie gaśnice śniegowe, halonowe lub proszkowe.

§ 16. Przy rozmieszczaniu sprzętu w obiektach należy stosować następujące zasady:

- 1) sprzęt powinien być umieszczany w miejscach łatwo dostępnych i widocznych, przy wejściach i klatkach schodowych, przy przejściach i korytarzach, przy wyjściach na zewnątrz pomieszczeń,
- 2) w obiektach wielokondygnacyjnych sprzęt należy umieszczać w tych samych miejscach na każdej kondygnacji, jeżeli warunki techniczne na to pozwalają,
- 3) oznakowanie miejsc usytuowania sprzętu powinno być zgodne z Polskimi Normami,
- 4) do sprzętu powinien być zapewniony dostęp o szerokości co najmniej 1 m,
- 5) sprzęt należy umieszczać w miejscach nie narażonych na uszkodzenie mechaniczne oraz działanie źródeł ciepła (piece, grzejniki),
- 6) odległość dojścia do sprzętu nie powinna być większa niż 30 m.

Rozdział 2

Zasady wyposażania obiektów w stałe i półstałe urządzenia gaśnicze

§ 17. 1. Stosowanie stałych urządzeń gaśniczych, do których zalicza się stałe urządzenia gaśnicze wodne (tryskaczowe i zraszaczowe), parowe, pianowe, gazowe i aerozolowe, proszkowe, jest wymagane w obiektach:

- 1) handlowych:
 - a) jednokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 10000 m²,
 - b) wielokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 2500 m²,

- 2) gastronomicznych o liczbie miejsc powyżej 600,
 - 3) salach widowiskowych i zamkniętych obiektach sportowych o liczbie miejsc powyżej 3000,
 - 4) wystawowych:
 - a) jednokondygnacyjnych, o powierzchni strefy pożarowej powyżej 10000 m²,
 - b) wielokondygnacyjnych, o powierzchni strefy pożarowej powyżej 2500 m²,
 - 5) budynkach administracyjno-biurowych o wysokości powyżej 55 m,
 - 6) hotelach, hotelach robotniczych, internatach, domach studenckich i innych podobnych o wysokości ponad 55 m,
 - 7) archiwach, wyznaczonych przez centralny organ administracji państwowej właściwy w sprawach archiwistyki,
 - 8) muzeach oraz zabytkach budowlanych, wyznaczonych przez Generalnego Konserwatora Zabytków,
 - 9) ośrodkach elektronicznego przetwarzania danych o znaczeniu krajowym,
 - 10) garażach podziemnych o liczbie stanowisk powyżej 100 lub o więcej niż jednej kondygnacji podziemnej.
2. Pólstale urządzenia gaśnicze stosuje się odpowiednio do zakresu określonego w wytycznych technologicznych oraz na podstawie szczegółowej analizy zagrożenia pożarowego występującego w obiekcie.

Rozdział 3

Rodzaje obiektów, w których jest wymagana instalacja sygnalizacyjno-alarmowa

§ 18. Instalacje sygnalizacyjno-alarmowe stosuje się w:

- 1) obiektach handlowych:
 - a) jednokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 5000 m²,
 - b) wielokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 1500 m²,
- 2) teatrach o liczbie miejsc powyżej 300,
- 3) kinach o liczbie miejsc powyżej 600,
- 4) obiektach gastronomicznych o liczbie miejsc powyżej 300,
- 5) salach widowiskowych i zamkniętych budynkach sportowych o liczbie miejsc powyżej 1500,
- 6) obiektach wystawowych:
 - a) jednokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 5000 m²,
 - b) wielokondygnacyjnych o powierzchni strefy pożarowej powyżej 2000 m²,
- 7) szpitalach o liczbie łóżek powyżej 100 w budynku,
- 8) sanatoriach o liczbie łóżek powyżej 200 w budynku,
- 9) domach pomocy społecznej i ośrodkach rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych o liczbie łóżek powyżej 100 w budynku,

- 10) zakładach pracy zatrudniających ponad 100 osób niepełnosprawnych w budynku,
- 11) budynkach administracyjno-biurowych o wysokości powyżej 25 m,
- 12) hotelach, pensjonatach i zajazdach o liczbie miejsc noclegowych powyżej 50,
- 13) hotelach robotniczych, internatach, domach studenckich i innych podobnych o liczbie miejsc noclegowych powyżej 200,
- 14) archiwach wyznaczonych przez centralny organ administracji państwowej właściwy w sprawach archiwistyki,
- 15) muzeach oraz zabytkach budowlanych, wyznaczonych przez Generalnego Konserwatora Zabytków,
- 16) ośrodkach elektronicznego przetwarzania danych o zasięgu krajowym, wojewódzkim i resortowym,
- 17) centralach telefonicznych o pojemności ponad 10000 numerów i innych tego typu obiektach,
- 18) garażach podziemnych o liczbie stanowisk powyżej 50,
- 19) stacjach metra (kolei podziemnych),
- 20) dworcach i portach posiadających pomieszczenia, w których może przebywać równocześnie powyżej 300 osób,
- 21) bankach.

§ 19. W przypadku wyposażenia obiektów w stałe urządzenia gaśnicze można zrezygnować z wyposażania ich w instalację sygnalizacyjno-alarmową.

§ 20. Sposób połączenia instalacji sygnalizacyjno-alarmowej właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu jest obowiązany uzgodnić z właściwym terenowo komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej.

Rozdział 4

Zasady wyposażania obiektów w sprzęt i urządzenia ratownicze

§ 21. Do sprzętu i urządzeń ratowniczych zalicza się w szczególności:

- 1) dźwigi pożarowe,
- 2) drabiny i zewnętrzne schody ewakuacyjne,
- 3) rękawy ratownicze, linkowe aparaty ratownicze, skokochrony oraz inny sprzęt do ratownictwa bezpośredniego z wysokości,
- 4) sprzęt ochrony dróg oddechowych i ochrony osobistej,
- 5) narzędzia służące uzyskiwaniu dostępu do zagrożonych i ratowanych osób lub mienia,
- 6) sprzęt i urządzenia sygnalizacyjno-pomiarowe do celów rozpoznawania stężeń wybuchowych oraz skażeń chemicznych i promieniotwórczych,
- 7) sprzęt i urządzenia do odkażania i dezaktywacji.

§ 22. 1. Dźwigi przystosowane do celów przeciwpożarowych należy instalować w budynkach zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi ZL I — ZL III o wysokości powyżej 25 m oraz w innych budynkach o wysokości powyżej 55 m.

2. W sprzęt i urządzenia ratownicze wymienione w § 21 pkt 2—7 należy wyposażać obiekty, w uzgodnieniu z właściwym terenowo komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej, w przypadkach:

- 1) niezachowania warunków ewakuacji, określonych w przepisach techniczno-budowlanych,
- 2) występowania szczególnie trudnych warunków do działania ratowniczego,
- 3) występowania zagrożeń wybuchowych, toksycznych, chemicznych i promieniotwórczych.

Rozdział 5

Instalacje i urządzenia techniczne

§ 23. 1. Instalacje i urządzenia techniczne, będące wyposażeniem obiektu, powinny pod względem bezpieczeństwa pożarowego odpowiadać warunkom technicznym określonym w Polskich Normach oraz przepisach szczególnych.

2. Przez instalacje i urządzenia techniczne rozumie się następujące instalacje oraz urządzenia:

- 1) ogrzewcze,
- 2) wentylacyjne, dymowe i spalinowe,
- 3) klimatyzacyjne,
- 4) gazowe,
- 5) elektroenergetyczne i odgromowe,
- 6) wodociągowe i kanalizacyjne,
- 7) technologiczne.

3. Przy doborze instalacji i urządzeń należy uwzględnić funkcje i przeznaczenie obiektu oraz wynikające stąd czynniki zagrożenia.

4. Instalacje i urządzenia techniczne należy użytkować i utrzymywać w stanie zgodnym z warunkami technicznymi i wymaganiami ustalonymi przez producenta, w szczególności należy poddawać je okresowym przeglądom i konserwacji.

5. Eksploatacja instalacji i urządzeń, których stan techniczny może przyczynić się do powstania pożaru, wybuchu lub rozprzestrzenienia ognia, jest zabroniona.

6. Obiekty zagrożone wybuchem oraz inne obiekty o kubaturze przekraczającej 1000 m³ należy wyposażać w przeciwpożarowe wyłączniki prądu.

7. Przeciwpożarowe wyłączniki prądu powinny być umieszczane w pobliżu głównego wejścia do obiektu lub głównego przyłącza sieciowego i odpowiednio oznakowane.

§ 24. 1. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów ogrzewanych paliwem stałym, ciekłym lub gazowym są obowiązani do usuwania zanieczyszczeń z przewodów dymowych i spalinowych:

- 1) od palenisk opalanych paliwem stałym — co najmniej 4 razy w roku,
- 2) od palenisk opalanych paliwem płynnym i gazowym — co najmniej dwa razy w roku,

3) od palenisk zakładów zbiorowego żywienia i usług gastronomicznych — co najmniej raz w miesiącu, jeżeli przepisy miejscowe nie stanowią inaczej.

2. W obiektach, o których mowa w ust. 1, należy usuwać zanieczyszczenia z przewodów wentylacyjnych co najmniej raz w roku, jeżeli większa częstotliwość nie wynika z warunków użytkowych.

§ 25. 1. Temperatura zewnętrznych powierzchni urządzeń i zasilających je instalacji, z wyłączeniem instalacji elektroenergetycznych, jak również temperatura wtłaczanego do pomieszczenia powietrza, w zależności od rodzaju występujących w obiekcie materiałów, nie powinna przekroczyć następujących wielkości:

- 1) w przypadku gazów i par cieczy 2/3 maksymalnej temperatury powierzchni wyrażonej w stopniach Celsjusza (°C), określonej Polską Normą dla poszczególnych klas temperaturowych gazów i par cieczy,
- 2) w przypadku pyłów i włókien:
 - a) co najmniej 70°C poniżej temperatury tlenia się 5 mm warstwy pyłu dla poziomych powierzchni ogrzewczych lub nachylonych do 60° w stosunku do poziomu,
 - b) 2/3 temperatury samozapalenia, wyrażonej w stopniach Celsjusza (°C), mieszaniny pyłów lub włókien z powietrzem dla powierzchni o nachyleniu większym niż 60° w stosunku do poziomu oraz dla tych powierzchni, na których uniemożliwiono gromadzenie się pyłów i włókien,
 - c) 2/3 temperatury samozapalenia, wyrażonej w stopniach Celsjusza (°C), mieszaniny pyłów lub włókien z powietrzem dla nie tłących się pyłów lub włókien, niezależnie od stopnia nachylenia powierzchni urządzeń ogrzewczych,
- 3) w przypadku pozostałych ciał stałych łatwo zapalnych 2/3 temperatury samozapalenia, wyrażonej w stopniach Celsjusza (°C).

2. Dopuszczalne temperatury pracy urządzeń elektroenergetycznych oraz zasady klasyfikacji gazów i par cieczy do klas temperaturowych określają odrębne przepisy i Polskie Normy.

3. Przy ustalaniu dopuszczalnych temperatur za podstawę należy przyjmować ten materiał palny znajdujący się w danym pomieszczeniu, który ma najniższą temperaturę samozapalenia, a dla tłących się pyłów — najniższą temperaturę tlenia.

4. W systemach ogrzewczych oraz wentylacyjnych jest zabroniona recyrkulacja powietrza, jeżeli mogłaby spowodować wzrost zagrożenia wybuchem.

5. Systemy centralnego ogrzewania powietrznego stosuje się we wszystkich obiektach i pomieszczeniach pod warunkiem zastosowania samoczynnych urządzeń (termoregulatorów) zapobiegających przekroczeniu dopuszczalnych temperatur w wypadku zaniku przepływu powietrza oraz blokady uniemożliwiającej włączenie elementów grzewczych przed uruchomieniem nawiewu powietrza.

6. Systemy centralnego ogrzewania wodnego i parowego stosuje się we wszystkich obiektach i pomieszczeniach, z wyjątkiem tych, w których występują materiały

wytwarzające w reakcji z wodą lub parą wodną palne gazy, jeżeli reakcje takie nie są przewidziane w procesie technologicznym.

7. Urządzenia ogrzewcze, elektroenergetyczne, gazowe, zasilane paliwem płynnym lub stałym, należy stosować zgodnie z odrębnymi przepisami.

8. Powierzchnie przewodów i urządzeń ogrzewczych oraz ich izolacje w obrębie pomieszczeń, w których mogą wydzielać się palne pyły i włókna, powinny być gładkie, łatwe do oczyszczenia i nie rozprzestrzeniające ognia.

9. Palne elementy konstrukcji i wystroju wnętrza budynku, przez które lub obok których przechodzą przewody ogrzewcze, wentylacyjne, dymowe lub spalinowe, powinny być zabezpieczone przed możliwością zapalenia lub zwęglenia.

§ 26. 1. Usytuowanie wentylacyjnych otworów wyciągowych powinno uwzględniać gęstość względną w stosunku do powietrza, par cieczy i gazów występujących w pomieszczeniu oraz przewidywany kierunek ruchu zanieczyszczonego powietrza.

2. W pomieszczeniach, w których mogą występować palne pyły, tworzące z powietrzem mieszaniny wybuchowe, otwory wentylacji nawiewnej powinny być usytuowane oraz wykonane tak, aby nie powodowały unoszenia pyłów osiadłych.

3. Prowadzenie przewodów z palnymi i toksycznymi cieczami, gazami lub pyłami oraz przewodów elektrycznych wewnątrz kanałów wentylacyjnych jest zabronione.

4. W pomieszczeniach zagrożonych wybuchem należy stosować urządzenia wstrzymujące automatycznie pracę wentylatorów w razie powstania pożaru i sygnalizujące ich wyłączenie, jeżeli działanie wentylatorów mogłoby przyczynić się do jego rozprzestrzeniania.

§ 27. 1. Filtry, komory pyłowe i cyklony do palnych pyłów powinny być zlokalizowane w pomieszczeniach wydzielonych pożarowo lub też na zewnątrz budynku, w miejscu bezpiecznym pożarowo dla tych urządzeń oraz w sposób nie powodujący przez nie zagrożenia dla otoczenia.

2. Wymagania, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą przypadków uzasadnionych względami technologicznymi, w których filtry, komory pyłowe i cyklony stanowią bezpośrednio wyposażenie urządzeń i agregatów produkcyjnych.

3. Przewody wentylacyjne przed miejscem wprowadzenia ich do komór pyłowych i cyklonów powinny być wyposażone w urządzenia zapobiegające przeniesieniu się ognia.

4. Komory pyłowe i cyklony dla pyłów tworzących z powietrzem mieszaniny wybuchowe powinny być wyposażone w urządzenia (klapy, przepony) zabezpieczające przed skutkami wybuchu konstrukcję cyklonu i komory, a także konstrukcję obiektu, w którym są zlokalizowane.

Rozdział 6

Prace niebezpieczne pożarowo oraz ocena zagrożenia wybuchem

§ 28. 1. Prace niebezpieczne pożarowo, nie przewidziane instrukcją technologiczną lub prowadzone poza wy-

znaczonym na stałe do tego celu miejscem, jak prace remontowo-budowlane związane z użyciem otwartego ognia, prowadzone wewnątrz obiektów, na przyległych do nich terenach oraz placach składowych, a także wszelkie prace remontowo-budowlane wykonywane w strefach zagrożonych wybuchem, należy prowadzić w sposób uniemożliwiający powstanie pożaru lub wybuchu.

2. Przed rozpoczęciem prac niebezpiecznych pożarowo właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu oraz wykonawca jest obowiązany:

- 1) ocenić zagrożenie pożarowe w rejonie, w którym prace będą wykonywane,
- 2) ustalić rodzaj przedsięwzięć mających na celu niedopuszczenie do powstania i rozprzestrzenienia się pożaru lub wybuchu,
- 3) wskazać osoby odpowiedzialne za zabezpieczenie miejsca pracy, za przebieg oraz zabezpieczenie miejsca po zakończeniu pracy.

3. Szczegółowe zasady zabezpieczenia przeciwpożarowego prac, o których mowa w ust. 1, jak również warunki uzyskania zezwolenia na ich przeprowadzenie, określa w odrębnej instrukcji właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu. Obowiązek ten nie dotyczy właścicieli, zarządców lub użytkowników jednorodzinnych domów mieszkalnych.

4. Przy wykonywaniu prac należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) wszelkie materiały palne występujące w miejscu wykonywania prac oraz w rejonach przyległych, w tym również elementy konstrukcji budynku i znajdujących się w nim instalacji technicznych, należy zabezpieczyć przed zapaleniem,
- 2) prace niebezpieczne pożarowo w pomieszczeniach (urządzeniach) zagrożonych wybuchem lub w pomieszczeniach, w których wcześniej wykonywano inne prace związane z użyciem łatwo zapalnych cieczy lub palnych gazów, mogą być prowadzone wyłącznie wtedy, gdy stężenie par cieczy lub gazów w mieszaninie z powietrzem w miejscu wykonywania prac nie przekracza 10% ich dolnej granicy wybuchowości,
- 3) w miejscu wykonywania prac powinien znajdować się sprzęt umożliwiający likwidację wszelkich źródeł pożaru,
- 4) po zakończeniu prac należy poddać kontroli miejsce, w którym prace były wykonywane, oraz rejon przyległe,
- 5) prace niebezpieczne pożarowo mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby do tego upoważnione, posiadające odpowiednie kwalifikacje,
- 6) właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu jest obowiązany przed rozpoczęciem prac zapoznać wyznaczone osoby z zagrożeniami pożarowymi występującymi w rejonie wykonywania prac oraz z rodzajem przedsięwzięć mających na celu niedopuszczenie do powstania pożaru lub wybuchu,
- 7) sprzęt używany do wykonywania prac powinien być sprawny technicznie i zabezpieczony przed możliwością wywołania pożaru.

§ 29. 1. Ocena zagrożenia wybuchem pomieszczeń oraz przestrzeni zewnętrznych obejmuje wskazanie pomiesz-

czeń zagrożonych wybuchem, a także wyznaczenie w pomieszczeniach i przestrzeniach zewnętrznych odpowiednich stref zagrożenia wybuchem.

2. Za dokonanie oceny, o której mowa w ust. 1, są odpowiedzialni: inwestor, jednostka projektowania lub użytkownik decydujący o procesie technologicznym.

3. W pomieszczeniu należy wyznaczyć strefę zagrożenia wybuchem, jeżeli może w nim wystąpić mieszanina wybuchowa o objętości co najmniej $0,01 \text{ m}^3$ w zwartej przestrzeni.

4. Ustanawia się następującą klasyfikację stref zagrożenia wybuchem:

- 1) Z0 — strefa, w której mieszanina wybuchowa gazów, par lub mgieł występuje stale lub długotrwale w normalnych warunkach pracy,
- 2) Z1 — strefa, w której mieszanina wybuchowa gazów, par lub mgieł może występować w normalnych warunkach pracy,
- 3) Z2 — strefa, w której istnieje niewielkie prawdopodobieństwo wystąpienia mieszaniny wybuchowej gazów, par lub mgieł, przy czym mieszanina wybuchowa może występować jedynie krótkotrwale,
- 4) Z10 — strefa, w której mieszanina wybuchowa pyłów występuje często lub długotrwale w normalnych warunkach pracy,
- 5) Z11 — strefa, w której zalegające pyły mogą krótkotrwale stworzyć mieszaninę wybuchową wskutek przypadkowego zawirowania powietrza.

5. Wytyczne dotyczące wyznaczania stref zagrożenia wybuchem stanowią załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 30. Do prac związanych ze stosowaniem cieczy, gazów i pyłów, przy których mogą powstać mieszaniny wybuchowe, zalicza się w szczególności prace związane z:

- 1) przygotowaniem cieczy, gazów i pyłów do stosowania,
- 2) stosowaniem tych cieczy i pyłów do malowania, lakierowania, klejenia, mycia, nasycania,
- 3) suszeniem,
- 4) usuwaniem pozostałości tych substancji ze stanowisk pracy.

§ 31. Przepisów § 32—36 nie stosuje się:

- 1) podczas prac związanych z konserwacją i remontem urządzeń w miejscu ich stałego ustawienia lub poza stanowiskiem do prowadzenia prac (zabezpieczenie prac powinno być ustalone indywidualnie),
- 2) przy stosowaniu niewielkich ilości cieczy i pyłów uniemożliwiających powstanie mieszaniny wybuchowej o objętości co najmniej $0,01 \text{ m}^3$ w zwartej przestrzeni.

§ 32. 1. Prace wymienione w § 30 powinny być prowadzone na stanowiskach przeznaczonych specjalnie do tego celu.

2. Wykonywanie innych prac na stanowiskach jest dopuszczalne wyłącznie po usunięciu stosowanych tam cieczy, gazów, pyłów lub ich pozostałości, gdy przeprowadzone pomiary stężeń wykluczają możliwość powstania mieszanin wybuchowych.

3. Przy pracach, o których mowa w ust. 2, należy dokonać analizy zagrożenia wybuchem oraz określić nie-

zbędne techniczne środki zabezpieczenia przeciwpożarowego.

§ 33. 1. Wentylacja stanowisk powinna uniemożliwiać powstanie stref zagrożenia wybuchem Z0, Z1 i Z10.

2. Prace na stanowisku należy uzależnić od sprawnie działającej wentylacji za pomocą blokad lub innych równorzędnych zabezpieczeń.

§ 34. Wielkość stanowiska lub grupy stanowisk jest wyznaczona przez:

- 1) przegrody budowlane tworzące odrębne pomieszczenia wydzielone pożarowo,
- 2) szczelne ścianki wykonane z materiałów niepalnych o wysokości większej o 1,5 m od wysokości strefy zagrożenia wybuchem, przy ograniczeniu użytkowania przestrzeni nad stanowiskiem ze względu na możliwość stworzenia zagrożenia pożarem lub wybuchem,
- 3) pełne szczelne obudowy wykonane z materiałów niepalnych.

§ 35. 1. Wokół stanowiska lub grupy stanowisk powinna być wyznaczona ochronna strefa bezpieczeństwa, o szerokości minimalnej 1,5 m, z wyjątkiem części wydzielonych stałymi szczelnymi przegrodami budowlanymi.

2. Stanowisko wraz ze strefą ochronną należy oznakować tablicami ostrzegawczymi.

3. Na stanowisku i w strefie ochronnej jest zabronione używanie ognia otwartego i stosowanie urządzeń mogących spowodować pożar lub wybuch.

4. Powierzchnia podłoża stanowiska i strefy ochronnej powinna być nienasiąkliwa, ograniczająca możliwość powstania iskier, umożliwiającą szybkie usunięcie pozostałości po stosowanych na stanowisku substancjach oraz nie powinna posiadać nie wentylowanych zagłębień.

§ 36. 1. Stanowisko lub grupy stanowisk powinny być lokalizowane w wydzielonych pożarowo obiektach lub ich częściach, gdy:

- 1) powierzchnia lub suma powierzchni, na której mogą powstać strefy zagrożenia wybuchem, jest większa niż 50% powierzchni obiektu lub pomieszczenia,
- 2) proces technologiczny nie wymaga lokalizacji stanowiska we wspólnych pomieszczeniach lub obiektach.

2. Stanowiska w pomieszczeniach nie wydzielonych pożarowo należy tak lokalizować, aby skutki ewentualnego wybuchu nie stanowiły zagrożenia dla osób lub obiektu.

§ 37. 1. Na stanowiskach mogą znajdować się stosowane tam ciecze, gazy i pyły w ilości niezbędnej do prowadzenia prac, z zapasem umożliwiającym utrzymanie ciągłości pracy danej zmiany.

2. Zapas substancji znajdującej się na stanowisku powinien być przechowywany w niepalnych lub innych dopuszczonych, szczelnych opakowaniach.

3. Pozostawianie opróżnionych opakowań na stanowisku jest zabronione.

§ 38. Po zakończeniu prac na stanowisku wszystkie naczynia, wanny i pojemniki należy szczelnie zamknąć lub zabezpieczyć w inny sposób przed emisją do otoczenia znajdujących się w nich substancji.

§ 39. Ciecze, gazy i pyły oraz ich pozostałości stosowane na stanowisku nie powinny zalegać na urządzeniach stanowiska, w przewodach wentylacyjnych i na podłożu.

Rozdział 7

Magazynowanie gazów palnych

§ 40. Pomieszczenia magazynowe przeznaczone do składowania gazów palnych powinny spełniać wymagania określone dla pomieszczeń zagrożonych wybuchem.

§ 41. Butle z gazami palnymi w ilości do 10, w przypadkach uzasadnionych technologicznie, można sytuować przy ścianach budynków produkcyjnych i magazynowych, pod warunkiem, że są to ściany pełne o klasie 1 odporności ogniowej.

§ 42. Przechowywanie materiałów palnych oraz wykonywanie prac z ogniem otwartym w odległości do 10 m od magazynów i 20 m od zadaszonych składów gazów palnych jest zabronione.

§ 43. Butle przeznaczone do transportu i przechowywania gazów palnych powinny być oznakowane zgodnie z Polskimi Normami.

§ 44. 1. Butle z gazami palnymi należy przechowywać w pomieszczeniach przeznaczonych wyłącznie do tego celu.

2. Dopuszcza się magazynowanie w jednym pomieszczeniu:

- 1) butli z gazami palnymi oraz z gazami niepalnymi, nie-trującymi, z wyjątkiem gazów utleniających,
- 2) butli opróżnionych z butlami napełnionymi gazem palnym pod warunkiem ich oddzielnego ustawienia.

§ 45. 1. Butle z gazami palnymi posiadające stopy należy ustawiać jednowarstwowo w pozycji pionowej, segregując je według zawartości.

2. Butle z gazami palnymi nie posiadające stóp należy magazynować w drewnianych ramach w pozycji poziomej; dopuszcza się układanie butli w stosy o wysokości do 1,5 m.

3. Butle należy zabezpieczyć przed upadkiem, stosując bariery, przegrody lub inne środki ochronne, a zawory butli zabezpieczyć kołpakami.

§ 46. 1. Poddawanie butli z gazami palnymi bezpośredniemu działaniu ognia jest zabronione.

2. Pomieszczenie magazynowe butli z gazami palnymi należy chronić przed ogrzaniem do temperatury przekraczającej 35°C.

3. Butle z gazami palnymi należy ustawiać co najmniej 1 m od nie osłoniętych grzejników i 10 m od źródeł ognia otwartego.

§ 47. Składowanie butli z gazami skroplonymi w pomieszczeniach położonych poniżej poziomu terenu oraz w budynkach nie przeznaczonych do tego celu jest zabronione.

§ 48. 1. Butle z gazem skroplonym należy składować w pozycji stojącej.

2. Butle luzem o pojemności do 11 kg gazu można składować najwyżej w trzech warstwach.

3. Warunki, o których mowa w ust. 1 i 2, nie dotyczą butli o pojemności do 11 kg składowanych w kontenerach i na paletach, przy czym wysokość składowania nie powinna przekraczać 5 m.

§ 49. Magazyny karbidu powinny spełniać wymagania dotyczące obiektów zagrożonych wybuchem, określone w odrębnych przepisach.

§ 50. 1. Pomieszczenia magazynowe karbidu należy zabezpieczyć przed zawilgoceniem i zalaniem wodą. Prowadzenie w tych pomieszczeniach instalacji wodnych, parowych i kanalizacyjnych jest zabronione.

2. Składowanie karbidu w piwnicach i zagłębieniach ziemnych jest zabronione.

§ 51. 1. Karbid należy przechowywać w pojemnikach hermetycznych; przechowywanie karbidu w pojemnikach uszkodzonych lub nie zabezpieczonych pokrywą jest zabronione.

2. Sposób otwierania pojemników z karbidem powinien wykluczać możliwość spowodowania wybuchu mieszaniny acetyleny z powietrzem.

Rozdział 8

Stacje paliw płynnych

§ 52. Przepisy niniejszego rozdziału dotyczą stacji paliw płynnych ze zbiornikami podziemnymi lub naziemnymi, przeznaczonych do:

- 1) magazynowania i dystrybucji silnikowych paliw płynnych, olejów i smarów na potrzeby transportu drogowego, lotniczego, morskiego śródlądowego i kolejowego, z wyjątkiem kolei użytku publicznego,
- 2) magazynowania i dystrybucji gazów skroplonych na potrzeby ludności do celów turystycznych.

§ 53. 1. Stacje paliw płynnych ze zbiornikami podziemnymi, zwane dalej „stałymi stacjami paliw”, powinny być zlokalizowane w odległości nie mniejszej niż:

- 1) 20 m od budynków o konstrukcji palnej,
- 2) 10 m od budynków o konstrukcji niepalnej,
- 3) 10 m od wjazdów i wyjazdów do garaży podziemnych,
- 4) 15 m od sieci trakcji elektrycznej,
- 5) 40 m od lasu o powierzchni powyżej 3 ha, gazociągu wysokiego ciśnienia, osi toru kolejowego bez względu na rodzaj trakcji, z wyjątkiem torów technologicznych obsługi transportowej stacji paliw,
- 6) 1,5 wysokości słupa elektroenergetycznej linii napowietrznej w rzucie poziomym od tej linii, przy czym dopuszcza się zmniejszenie odległości, gdy:
 - a) przewody linii o napięciu do 1 kV zostaną zawieszone z obostrzeniem 1 stopnia,
 - b) przewody linii o napięciu powyżej 1 kV do 60 kV będą zawieszone z obostrzeniem 3 stopnia,
 - c) przewody linii o napięciu 110 kV będą zawieszone z obostrzeniem 3 stopnia na słupach ograniczonych słupami odporowymi, a ponadto odległość słupa od stacji paliw płynnych (budynek, zbiorniki, pompy) będzie wynosić co najmniej 30 m, a odległość pionowa przewodów będzie wynosić co najmniej 6 m od źródeł emisji par produktów naftowych.

2. Odległości, o których mowa w ust. 1, należy mierzyć od dystrybutora, studzienki spustowej, rury pomiarowej, przewodu oddechowego oraz miejsca magazynowania i rozlewania gazu płynnego.

3. Stałe stacje paliw użytku publicznego należy oddzielać od drogi wysepką o szerokości co najmniej 3 m, wzniesioną ponad poziom drogi. W miastach dopuszcza się lokalizację stałych stacji paliw bez wysepki, pod warunkiem zastosowania zatoki o głębokości co najmniej 5 m, licząc od zewnętrznego krawężnika jezdni.

4. Stacje paliw płynnych ze zbiornikami naziemnymi (kontenerowe lub przewoźne) powinny być zlokalizowane w odległości nie mniejszej niż 30 m od budynków, a od innych obiektów — z zachowaniem wymagań określonych w ust. 1.

§ 54. 1. Lokalizowanie stacji paliw płynnych na podwórzach otoczonych ze wszystkich stron budynkami jest zabronione; nie dotyczy to obiektów garażowych posiadających dwa wjazdy usytuowane na przeciwległych stronach obiektu.

2. Stałe stacje paliw mogą być lokalizowane bezpośrednio przy motelach, obiektach gastronomicznych i handlowych, garażach, stacjach obsługi samochodów i ciągników oraz sprzętu samobieżnego, z wyjątkiem stacji obsługi, w których stosuje się otwarty ogień, pod warunkiem że:

- 1) ściana od strony dystrybutora, studzienek spustowych, przewodów oddechowych i rur pomiarowych ma co najmniej dwugodzinną odporność ogniową,
- 2) w odległości do 5 m od dystrybutora, studzienki spustowej, przewodów oddechowych i rury pomiarowej nie ma w ścianie żadnych otworów,
- 3) na całej długości ściany nie ma otworów do pomieszczeń, w których podłoga jest położona poniżej poziomu przyległego terenu.

3. Jeżeli obok stacji paliw płynnych, o których mowa w ust. 2, znajdują się także inne obiekty budowlane, należy zachować odległości określone w § 53.

4. Wokół stacji paliw płynnych, zlokalizowanych na placach publicznych oraz w innych miejscach zgromadzeń ludności lub postoju pojazdów, należy wyznaczyć pas bezpieczeństwa z zakazem zajmowania go przez ludność lub pojazdy, o szerokości co najmniej 10 m, licząc od dystrybutora oraz pawilonu stacji.

§ 55. 1. Pawilon stacji paliw płynnych powinien być wykonany z materiałów niepalnych i usytuowany w takiej odległości od obiektów, o których mowa w § 53 ust. 2, aby znajdował się poza strefą zagrożenia wybuchem.

2. Pawilon stacji paliw płynnych powinien być chroniony przed skutkami wyładowań atmosferycznych, a jego pomieszczenia wentylowane.

3. Energia elektryczna może być doprowadzona do stacji paliw płynnych tylko kablami ziemnymi, a najbliższy słup elektrycznej sieci napowietrznej powinien znajdować się w odległości co najmniej 1,5 jego wysokości, licząc od odmierzacza paliw, studzienki spustowej, przewodu oddechowego, rury pomiarowej oraz magazynu i rozlewarki gazu płynnego.

4. Dopuszcza się wykonanie przyłącza szczytowego, w przypadku lokalizacji dystrybutorów z drugiej strony budynku.

5. Stacje paliw płynnych mogą być w szczególnych przypadkach ogrodzone, przy czym ogrodzenie może być jedynie ażurowe, z materiałów niepalnych.

§ 56. 1. Dopuszcza się przechowywanie w pomieszczeniu magazynowym pawilonu cieczy palnych o temperaturze zapłonu poniżej 55°C w szczelnie zamkniętych opakowaniach o pojemności 1 dm³ w łącznej ilości do 25 dm³.

2. Ciecze palne o temperaturze zapłonu powyżej 55°C, przeznaczone do rozlewania, można przechowywać tylko w wydzielonym pomieszczeniu pawilonu; w pomieszczeniu tym może odbywać się również rozlewanie cieczy do naczyń.

3. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny być skutecznie wentylowane.

§ 57. 1. Dystrybutory w stałych stacjach paliw powinny być ustawione pod wiatami na wysepkach o wysokości nie mniejszej niż 0,15 m, licząc od poziomu przyległego terenu podjazdu. Odległość dystrybutora ustawionego na fundamencie od krawężnika wysepki nie może wynosić mniej niż 0,5 m z każdej strony.

2. Dystrybutory powinny być rozmieszczone na wysepkach i podjazdach stacji, aby umożliwiały swobodne, bezkolizyjne manewrowanie tankującym pojazdom.

3. Nawierzchnie wysepek, chodników i podjazdów stacji paliw płynnych powinny być równe, wykonane z materiałów niepalnych i zmywalne.

4. Wysokość wiaty w świetle mierzona od poziomu podjazdu powinna wynosić nie mniej niż 4,5 m.

5. Obudowy dystrybutorów paliw i wiaty powinny być wykonane z materiałów niepalnych, uziemione i chronione przed skutkami wyładowań atmosferycznych instalacją odgromową, w sposób określony w odrębnych przepisach.

6. Ustawianie dystrybutorów w pomieszczeniach, na chodnikach i pasach przeznaczonych do ruchu pieszego jest zabronione.

7. Węże nalewcze przy dystrybutorach powinny być wykonane w sposób zapewniający skuteczne odprowadzanie ładunków elektryczności statycznej.

8. W odległości 10 m od dystrybutora nie mogą znajdować się studzienki kanalizacyjne, wodociągowe i ciepłownicze. Wpusty kanalizacyjne usytuowane na terenie stacji paliw płynnych należy wyposażać w sprawnie działające urządzenia zabezpieczające przed przenikaniem paliw do kanalizacji.

9. W czasie przerw w pracy stacji dystrybutory powinny być zabezpieczone przed możliwością poboru z nich paliwa przez osoby nie upoważnione.

§ 58. 1. Łączna pojemność zbiorników w stałych stacjach paliw płynnych nie powinna przekraczać:

- 1) 200 m³ — przy lokalizowaniu stacji na terenie miast,
- 2) 500 m³ — przy lokalizowaniu stacji poza terenem miast.

2. Zbiorniki i rurociągi technologiczne w stałych stacjach paliw nie mogą być instalowane w odległości mniejszej niż:

- 1) 10 m — od podziemnych elementów budowli ochronnych dla ludności,
- 2) 3 m — od fundamentów budynków,
- 3) 1 m — od rurociągów gazowych niskiego ciśnienia, wodnych, kanalizacyjnych, jak również od kabli podziemnych; odległość pomiędzy zbiornikami nie może być mniejsza niż 0,5 m.

3. Dopuszcza się lokalizowanie zbiorników pod podjazdami stałych stacji paliw, pod warunkiem przykrycia ich płytą żelbetową o konstrukcji zabezpieczającej zbiornik przed odkształceniem i uszkodzeniem.

4. W stałych stacjach paliw, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie rzek, jezior i ujęć wody, każdy zbiornik paliwowy posadowiony pod ziemią powinien być wyposażony w odpowiednie urządzenie umożliwiające okresową kontrolę stanu jego szczelności.

5. Pojemność zbiornika naziemnego stacji paliw płynnych nie może przekraczać 35 m³, a łączna pojemność zbiorników naziemnych nie może być większa od 70 m³.

6. Rurociągi technologiczne i zbiorniki powinny być uziemione, zabezpieczone przed działaniem korozji i poddane próbie szczelności przed ich zasypaniem ziemią lub zaizolowaniem.

7. Zbiorniki i wykładziny zbiorników oraz rurociągi technologiczne mogą być wykonane z tworzyw sztucznych lub innych materiałów, jeżeli zostanie zapewnione skuteczne odprowadzanie ładunków elektryczności statycznej.

8. Zbiorniki podziemne zawierające paliwa płynne o temperaturze zapłonu do 55°C powinny być przykryte warstwą ziemi o grubości co najmniej 0,5 m, a przewód oddechowy zbiornika zabezpieczony przed przedostaniem się do niego ognia.

9. Zbiorniki naziemne powinny być wyposażone w zawory oddechowe i dodatkowo w bezpiecznik ogniowy dla zbiorników z cieczami o temperaturze zapłonu do 55°C.

10. Przewód oddechowy może być umieszczony tylko na najwyższej części zbiornika i nie może sięgać poniżej wewnętrznej ściany zbiornika. Wylot tego przewodu powinien być wyprowadzony co najmniej 2 m nad powierzchnię ziemi. Przewód wlewowy do zbiornika powinien być zaopatrzony w zamknięcie hydrauliczne (syfon).

11. Studzienka spustowa nie może znajdować się na jezdni, a jej armatura spustowa i urządzenia pomiarowe powinny być zabezpieczone przed dostępem osób nie upoważnionych.

§ 59. 1. W stałych stacjach paliw powszechnie dostępnych można magazynować i rozlewać gazy skroplone do butli turystycznych o wadze do 5 kg.

2. Rozlewania gazów skroplonych do butli turystycznych można dokonywać z butli 33 kg lub zbiorników kontenerowych za pomocą specjalnych urządzeń rozlewczych.

3. Miejsce przeznaczone do magazynowania i rozlewu gazów skroplonych nie może być zlokalizowane w odległości mniejszej niż:

- 1) 10 m od pawilonu stacji i obiektów z nią związanych, dróg, ulic, podjazdów, dystrybutorów, studzienek kana-

lizacyjnych, wodociągowych, kablowych, ciepłowniczych i wpustów kanalizacyjnych,

- 2) 20 m od obiektów handlowo-gastronomicznych na stacjach paliw.

4. Odległość miejsca magazynowania i rozlewu gazów skroplonych od budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej nie może być mniejsza niż 30 m. Odległość tę można zmniejszyć o 50% w razie dystrybucji gazu bez rozlewania.

5. Obiekty przeznaczone do magazynowania i rozlewania gazów skroplonych powinny posiadać stropodachy o ciężarze mniejszym niż 75 kg/m² i być chronione przed skutkami wyładowań atmosferycznych zgodnie z odrębnymi przepisami.

6. Ilość magazynowanego gazu nie może przekraczać 330 kg, a ilość magazynowanego gazu skroplonego może być zwiększona do 1000 kg, pod warunkiem przechowywania butli z gazem zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 3, w miejscu odległym od budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego co najmniej 50 m. Ściany zewnętrzne tych magazynów powinny być wykonane w klasie odporności ogniowej odpowiadającej występującemu obciążeniu ogniowemu.

7. Butle, zbiorniki oraz urządzenia do rozlewania gazów skroplonych należy zabezpieczyć przed działaniem promieni słonecznych.

8. Stanowiska rozlewcze gazów skroplonych powinny być zabezpieczone przed skutkami elektryczności statycznej przez uziemienie butli i urządzeń służących do rozlewania gazów skroplonych.

9. Zbiorniki, butle i urządzenia służące do magazynowania i rozlewania gazów skroplonych powinny być zabezpieczone przed dostępem osób nie upoważnionych.

§ 60. 1. Podczas napełniania zbiornika stacji paliw płynnych powinna być zapewniona odległość nie mniejsza niż 10 m między opróżnianą cysterną a innymi pojazdami. Nie dotyczy to przypadków, gdy zastosowano urządzenia odprowadzające pary paliwa ze zbiornika do cysterny.

2. Podczas rozładunku paliwa i napełniania zbiorników stacji cysterna powinna być hermetycznie połączona z rurą spustową zbiornika i skutecznie uziemiona linką miedzianą o przekroju 16 mm² do króćca uziemiającego.

3. Opróżnianie cystern i dokonywanie rozlewu gazów skroplonych w czasie burzy jest zabronione.

4. Nalewanie paliw do kanistrów (pojemników) z tworzyw sztucznych jest zabronione, jeżeli nie posiadają stosownego atestu zezwalającego na używanie ich do tego celu.

5. Na terenie stacji paliw płynnych, poza pomieszczeniem biurowym w pawilonie, obowiązuje zakaz palenia tytoniu i używania otwartego ognia.

6. Teren stacji paliw płynnych należy wyposażyć w znaki drogowe, napisy informacyjne i ostrzegające, określające w szczególności odległość między pojazdem pobierającym paliwo a najbliższym pojazdem oczekującym na pobranie paliwa.

7. W czasie pobierania paliwa silnik pojazdu należy unieruchomić, a pasażerowie znajdujący się w autobusach,

samochodach ciężarowych lub przyczepach przystosowanych do przewozu osób powinny pojazdy te opuścić.

8. Zbiorniki nieczynnych stacji paliw płynnych należy, po ich opróżnieniu z paliwa, zalać wodą i zabezpieczyć przed dostępem osób nie upoważnionych.

Rozdział 9

Zabezpieczenie przeciwpożarowe lasów

§ 61. 1. Lasy położone przy zakładach przemysłowych, obiektach magazynowych, obiektach użyteczności publicznej, liniach kolejowych, drogach publicznych i poligonowych, parkingach oraz polach roboczych poligonów oddziela się od tych obiektów pasami przeciwpożarowymi.

2. Pasy przeciwpożarowe należy utrzymywać w stanie zapewniającym ich użyteczność przez cały rok.

3. Rodzaje i zasady wykonywania i utrzymywania pasów określają odrębne przepisy.

4. Obowiązek urządzania i utrzymywania pasów przeciwpożarowych ciąży na:

- 1) kierownikach lub właścicielach zakładów przemysłowych, obiektów magazynowych i użyteczności publicznej,
- 2) właścicielach linii kolejowych,
- 3) komendantach poligonów,
- 4) właścicielach lub zarządcach lasów położonych przy drogach publicznych,
- 5) właścicielach dróg zakładowych.

5. Obowiązek utrzymywania pasów przeciwpożarowych nie dotyczy:

- 1) lasów zaliczonych do III kategorii zagrożenia pożarowego,
- 2) drzewostanów starszych niż 30 lat, położonych przy liniach kolejowych, przebiegających przez lasy II kategorii zagrożenia pożarowego, na których ruch odbywa się z wyłączeniem trakcji parowej,
- 3) drzewostanów starszych niż 30 lat, położonych przy drogach publicznych i parkingach.

6. Zaliczenia obszarów leśnych nadleśnictwa do kategorii zagrożenia pożarowego dokonuje Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”.

7. Komendant rejonowy Państwowej Straży Pożarnej w porozumieniu z nadleśniczym może zwolnić osoby wymienione w ust. 4 z obowiązku utrzymywania pasów lub ustalić odrębny sposób ich wykonania.

§ 62. 1. W odległości mniejszej niż 50 m od skraju toru kolejowego lub drogi publicznej pozostawianie gałęzi, chruštu, nie okrzęsanych ściętych drzew i odpadów poeksploatacyjnych jest zabronione.

2. Właściciel lub zarządca lasów o powierzchni łącznej ponad 100 ha jest obowiązany:

- 1) zorganizować w okresie zagrożenia pożarowego obserwację i patrolowanie lasów w celu wykrywania pożarów oraz alarmowania o ich powstaniu,

2) zapewnić zasoby wody dla celów gaśniczych o pojemności minimum 50 m³ lub wydajności minimum 15 dm³/s dla terenu o promieniu:

- a) 3 km w lasach I kategorii zagrożenia pożarowego,
- b) 5 km w lasach II kategorii zagrożenia pożarowego,

3) utrzymywać drogi dojazdowe do stanowisk czerpania wody,

4) oznakować stanowiska czerpania wody pożarniczymi tablicami informacyjnymi,

5) urządzić i utrzymywać w miejscach wyznaczonych, w porozumieniu z komendantami rejonowymi Państwowej Straży Pożarnej, bazy sprzętu do gaszenia pożarów lasów.

3. Właściciel lub zarządca jest obowiązany do umieszczania, w uzgodnieniu z komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej, przy wjazdach do lasów oraz przy parkingach leśnych tablic informacyjnych i ostrzegawczych dotyczących bezpieczeństwa pożarowego.

§ 63. 1. W lasach i na terenach śródleśnych, na obszarze łąk, torfowisk i wrzosowisk, jak również w odległości do 100 m od granicy lasów jest zabronione wykonywanie czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo pożaru, a w szczególności:

- 1) rozniecanie ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właściciela lub zarządcę lasu,
- 2) wypalanie wierzchniej warstwy gleby i pozostałości roślinnych,
- 3) palenie tytoniu, z wyjątkiem dróg utwardzonych i miejsc wyznaczonych do pobytu ludzi,
- 4) używanie w parowozach dmuchaw, manipulowanie na rusztach palenisk oraz wyrzucanie żaru węglowego z parowozów i wagonów wyposażonych w paleniska.

2. Przepisy ust. 1 pkt 1 i 2 nie dotyczą czynności związanych z gospodarką leśną. Organizację tych czynności oraz ich zabezpieczenie przeciwpożarowe regulują odrębne przepisy.

Rozdział 10

Zabezpieczenie przeciwpożarowe zbioru, transportu i składowania palnych produktów rolnych

§ 64. Osoby odpowiedzialne za pracę sprzętu, maszyn i pojazdów są obowiązane zapewnić bezpieczeństwo pożarowe prac.

§ 65. 1. Podczas zbioru produktów rolnych należy przestrzegać zasad bezpieczeństwa pożarowego, a w szczególności:

- 1) stosować się do wskazań podanych w instrukcjach obsługi przy eksploatacji maszyn rolniczych i innych z napędem,
- 2) stosować silniki elektryczne o odpowiednim do warunków pracy stopniu ochrony; minimalna odległość układu napędowego od stert, stogów i budynków o konstrukcji palnej powinna wynosić 5 m,
- 3) ustawiać silniki spalinowe na podłożu niepalnym, w odległości co najmniej 10 m od stert, stogów lub budynków o konstrukcji palnej,

- 4) zabezpieczać urządzenia wydechowe silników spalinywych przed wylotem iskier,
- 5) zapewnić możliwość ewakuacji ludzi i sprzętu,
- 6) przechowywać niezbędne materiały pędne, w ilości nie przekraczającej dobowego zapotrzebowania, w zamkniętych nie tłukących się naczyniach, w odległości co najmniej 10 m od punktu omlotowego, stertowania i tym podobnych prac,
- 7) używać otwartego ognia i palić tytoń w odległości nie mniejszej niż 10 m od punktu omlotowego, stertowania itp. prac, w miejscu oczyszczonym z materiałów palnych,
- 8) wyposażyć miejsca omlotów, stertowania i kombajnowania w sprawny podręczny sprzęt gaśniczy oraz w razie potrzeby w sprzęt służący do wykonywania przerw hamujących rozprzestrzenianie się pożarów.

2. Palenie tytoniu przy obsłudze sprzętu, maszyn i pojazdów podczas zbiorów palnych płodów rolnych oraz ich transporcie jest zabronione.

§ 66. 1. Strefa pożarowa sterty lub stogu z palnymi produktami roślinnymi nie może przekraczać powierzchni 1000 m² lub kubatury 5000 m³.

2. Przy ustawianiu stert, stogów i brogów należy zachować co najmniej następujące odległości:

- 1) od budynków wykonanych z materiałów:
 - a) palnych — 30 m,
 - b) niepalnych i pokryciu co najmniej trudno zapalnym — 20 m,
- 2) od dróg publicznych i torów kolejowych — 30 m,
- 3) od urządzeń i przewodów linii elektrycznych wysokiego napięcia — 30 m,
- 4) od lasów i terenów zadrzewionych — 100 m,
- 5) między stertami, stogami stanowiącymi odrębne strefy pożarowe — 30 m.

3. Wokół stert i stogów należy wykonać i utrzymać powierzchnię o szerokości co najmniej 2 m w odległości 3 m od ich obrysu, pozbawioną materiałów palnych.

§ 67. Tereny stogowania słomy lnianej i konopnej zakładów lniarskich i roszarniczych powinny odpowiadać warunkom określonym w § 66, a ponadto spełniać warunki dotyczące zaopatrzenia wodnego, urządzeń odgromowych i dróg dojazdowych, określone w odrębnych przepisach.

§ 68. Produkty roślinne należy składować w sposób uniemożliwiający ich samozapalenie. W przypadku konieczności składowania produktów nie dosuszonych, należy okresowo sprawdzać ich temperaturę.

§ 69. 1. Wypalanie słomy i pozostałości roślinnych na polach jest dopuszczalne w odległości co najmniej 100 m od zabudowań, miejsc ustawienia stert i stogów, lasów oraz zboża na pniu, przy zapewnieniu stałego nadzoru miejsca wypalania oraz w sposób nie powodujący zakłóceń w ruchu drogowym.

2. Szczegółowe zasady wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1, ustalają organy samorządu terytorial-

nego w uzgodnieniu z komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej.

Rozdział 11

Zapobieganie powstawaniu innych miejscowych zagrożeń

§ 70. Jednostki organizacyjne i osoby fizyczne są obowiązane bezzwłocznie zawiadomić organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego lub najbliższą jednostkę ochrony przeciwpożarowej o wystąpieniu innego miejscowego zagrożenia.

§ 71. Jednostki organizacyjne i osoby fizyczne prowadzące lub zamierzające podjąć działalność, która może stworzyć możliwość powstania innego miejscowego zagrożenia, są obowiązane zastosować odpowiednie środki zabezpieczające i ochronne.

§ 72. W zakresie przeciwdziałania innym miejscowym zagrożeniom organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego i kontroli oraz Państwowa Straż Pożarna są obowiązane do:

- 1) kontroli podmiotów gospodarczych, których działalność może stanowić przyczynę innego miejscowego zagrożenia,
- 2) uczestnictwa w badaniach przyczyn oraz określania sposobów likwidacji skutków innych miejscowych zagrożeń, w tym w państwowym monitoringu środowiska,
- 3) inicjowania działań umożliwiających zapobieganie innym miejscowym zagrożeniom oraz usuwanie ich skutków,
- 4) współdziałania w sprawach:
 - a) uzgadniania planów kontroli,
 - b) wymiany informacji o wynikach kontroli,
 - c) wymiany z organami celnymi i Strażą Graniczną informacji związanych ze sprowadzaniem do kraju towarów, których wwóz jest zakazany lub ograniczony ze względu na możliwość stworzenia innego miejscowego zagrożenia.

§ 73. Organy, o których mowa w § 70, zapewniają informowanie społeczeństwa o zaistniałym lub przewidywanym innym miejscowym zagrożeniu.

§ 74. Kierownicy jednostek organizacyjnych i osoby fizyczne oddające do eksploatacji nowe albo zmodernizowane obiekty lub urządzenia mogące stworzyć inne miejscowe zagrożenie są obowiązani zawiadomić właściwy terenowo organ administracji rządowej i samorządowej o terminie przekazania do eksploatacji takich obiektów lub urządzeń.

§ 75. Koszty pobierania próbek oraz wykonywania pomiarów i analiz, na których podstawie stwierdzono wystąpienie innego miejscowego zagrożenia, ponoszą jednostki organizacyjne lub osoby fizyczne, których działalność jest źródłem zagrożenia.

§ 76. Producenci maszyn i innych urządzeń technicznych, które przy niewłaściwym używaniu lub stosowaniu mogłyby stworzyć inne miejscowe zagrożenie, są obowiązani dołączyć do nich pouczenia co do sposobu ich używania lub stosowania, ze względu na potrzeby ochrony przed innym miejscowym zagrożeniem.

§ 77. Producenci maszyn i innych urządzeń technicznych są obowiązani dokonywać bieżącej analizy ich rozwiązań konstrukcyjnych, zmierzającej do wyeliminowania lub zmniejszenia innego miejscowego zagrożenia.

§ 78. Użytkownicy maszyn i innych urządzeń technicznych są obowiązani przeprowadzać ich okresowe kontrole co do spełniania przez nie wymagań niezbędnych do ochrony przed innym miejscowym zagrożeniem.

§ 79. Inwestor, projektant i wykonawca robót, każdy w swoim zakresie zadań, są obowiązani zapewnić stosowanie materiałów i elementów skutecznie chroniących użytkowników przed innym miejscowym zagrożeniem.

§ 80. Nowo budowany lub modernizowany obiekt lub zespół obiektów nie może być oddany do użytku, jeżeli nie wykonano przewidzianych w ramach danej inwestycji urządzeń chroniących przed powstaniem innego miejscowego zagrożenia.

§ 81. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą są obowiązane zapobiegać powstawaniu innego miejscowego zagrożenia, w szczególności przez:

- 1) rozmieszczanie środków produkcji w sposób stwarzający najmniej możliwości powstania innego miejscowego zagrożenia,
- 2) zapewnienie w przygotowywanej lub prowadzonej działalności gospodarczej wymaganych środków ochrony obiektu oraz przywracanie ich do właściwego stanu, jeżeli w wyniku działalności gospodarczej utracił swą wartość użytkową,
- 3) stosowanie w działalności gospodarczej technologii i rozwiązań technicznych stwarzających jak najmniejsze zagrożenie,
- 4) budowę lub instalowanie oraz sprawne funkcjonowanie i eksploatację urządzeń chroniących obiekt,
- 5) instalowanie aparatury kontrolno-pomiarowej oraz prowadzenie niezbędnych pomiarów,
- 6) wykorzystanie osiągnięć naukowych i technicznych, stosowanie środków ekonomicznych, prawnych i organizacyjnych w celu ochrony obiektu przed innym miejscowym zagrożeniem.

Rozdział 12

Uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej

§ 82. 1. Uzgodnienia pod względem zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej wymagają projekty inwestycji:

- 1) obiektów zaliczonych do kategorii zagrożenia ludzi ZL I,
- 2) obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego o wysokości ponad 25 m,
- 3) obiektów mieszkalnych o wysokości powyżej 55 m,
- 4) obiektów przeznaczonych dla ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się, a w szczególności: szpitali, sanatoriów, domów rencistów, zakładów pracy zatrudniających inwalidów, szkół dla dzieci specjalnej troski oraz opieki zdrowotnej,
- 5) żłobków i przedszkoli,

6) obiektów produkcyjnych, magazynowych i usługowych, urządzeń technologicznych, placów składowych i wiat o powierzchni ponad 1000 m², w których występują materiały palne, oraz bez względu na powierzchnię, jeżeli występuje zagrożenie wybuchem,

7) obiektów, w których istnieje obowiązek instalowania urządzeń sygnalizacyjno-alarmowych lub stałych urządzeń gaśniczych.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się również w razie rozbudowy lub modernizacji obiektów albo kapitalnych remontów, jeżeli z uwagi na charakter lub rozmiar robót jest niezbędne sporządzenie dla tych remontów dokumentacji projektowej.

§ 83. Podstawę uzgodnień stanowią dane określone w dokumentacji projektowej, dotyczące:

- 1) usytuowania obiektów i urządzeń technologicznych,
- 2) parametrów pożarowych materiałów i substancji palnych,
- 3) oceny zagrożenia wybuchem pomieszczeń oraz przestrzeni zewnętrznych,
- 4) obciążeń ogniowych dla budynków, innych obiektów, pomieszczeń, kondygnacji i stref pożarowych,
- 5) wyposażenia obiektów w sprzęt i urządzenia ratownicze,
- 6) liczby osób przebywających w poszczególnych pomieszczeniach,
- 7) warunków ewakuacji,
- 8) wyposażenia obiektów w urządzenia przeciwpożarowe,
- 9) zaopatrzenia obiektów w sprzęt oraz środki gaśnicze,
- 10) wyposażenia obiektów w światła: ewakuacyjne, bezpieczeństwa, przeszkodowe i kierunkowe,
- 11) zapewnienia jednostkom straży pożarnej dróg pożarowych i dostępu do obiektów,
- 12) zapewnienia wody do gaszenia pożaru.

§ 84. Projekty inwestycji wymagają uzgodnienia z:

- 1) Komendą Główną Państwowej Straży Pożarnej — w stosunku do projektów obiektów zalecanych do powtarzania,
- 2) komendą wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej właściwą dla miejsca lokalizacji inwestycji — w stosunku do planów realizacyjnych, planów sytuacyjnych, obiektów i urządzeń technologicznych,
- 3) rzeczoznawcą do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych — w stosunku do obiektów i urządzeń technologicznych, jeżeli nie zostały uzgodnione z komendą wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej.

§ 85. Uzgodnienia, o których mowa w § 82, nie dotyczą inwestycji budowlanych realizowanych w resortach obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych na terenach zamkniętych.

§ 86. Uzgodnienie, o którym mowa w § 84, potwierdza się przez ostemplowanie rzutu pierwszej kondygnacji budynku, planu zagospodarowania przestrzennego oraz planu sytuacyjnego pieczęciami, których wzory określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

Rozdział 13

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 87. 1. Jeżeli w przepisach ogłoszonych przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia jest mowa o:

- 1) pomieszczeniach oraz strefach pożarowych I i II kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, rozumie się przez to pomieszczenia zagrożone wybuchem oraz strefy pożarowe, w których występują pomieszczenia zagrożone wybuchem,
- 2) placach składowych oraz urządzeniach technologicznych I i II kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, rozumie się przez to place składowe oraz urządzenia technologiczne, na lub wokół których są wyznaczone strefy zagrożenia wybuchem,
- 3) pomieszczeniach, strefach pożarowych, placach składowych oraz urządzeniach technologicznych III kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, rozumie się przez to pomieszczenia, strefy pożarowe, place składowe oraz urządzenia technologiczne, w których występują materiały palne, z wyjątkiem wymienionych w pkt 1 i 2 oraz

tych, w których obciążenie ogniowe nie przekracza 500 MJ/m²,

- 4) pomieszczeniach, strefach pożarowych, placach składowych oraz urządzeniach technologicznych IV i V kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, rozumie się przez to pomieszczenia, strefy pożarowe, place składowe oraz urządzenia technologiczne nie wymienione w pkt 1, 2 i 3.

2. Warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki, uzależnione od kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, określa się w budynku dla poszczególnych stref pożarowych z uwzględnieniem ich kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, rozumianych zgodnie z ust. 1, przy czym warunki techniczne wspólne dla kilku stref pożarowych powinny uwzględniać wymagania dla każdej z nich.

3. W stosunku do obiektów wzniesionych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia wymagania określone w § 17 obowiązują od dnia 1 stycznia 1995 r.

§ 88. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych: *A. Milczanowski*

Załączniki do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 listopada 1992 r. (poz. 460)

Załącznik nr 1

WYTYCZNE W ZAKRESIE OKREŚLANIA PRZYROSTU CIŚNIENIA W POMIESZCZENIU, JAKI MÓGŁBY ZOSTAĆ SPOWODOWANY PRZEZ WYBUCH

1. Przy dokonywaniu oceny zagrożenia wybuchem pomieszczeń należy brać pod uwagę najbardziej niekorzystną z punktu widzenia ewentualnych skutków wybuchu sytuację, mogącą wytworzyć się w procesie ich eksploatacji, uwzględniając najbardziej niebezpieczny, występujący tam rodzaj substancji oraz największą jej ilość, jaka mogłaby brać udział w reakcji wybuchu.
2. Przyrost ciśnienia w pomieszczeniu ΔP (w Pa), spowodowany przez wybuch z udziałem jednorodnych palnych gazów lub par o cząsteczkach zbudowanych z atomów węgla, wodoru, tlenu, azotu i chlorowców, określany jest za pomocą równania:

$$\Delta P = \frac{m_{\max} \cdot \Delta P_{\max} \cdot W}{V \cdot C_{st} \cdot \rho}$$

gdzie:

- $m_{\max}$ — maksymalna masa substancji palnych, tworzących mieszaninę wybuchową, jaka może wydzieląć się w rozpatrywanym pomieszczeniu (kg),
- $\Delta P_{\max}$ — maksymalny przyrost ciśnienia przy wybuchu stochiometrycznej mieszaniny gazowo- lub parowo-powietrznej w zamkniętej komorze (Pa),
- W — współczynnik przebiegu reakcji wybuchu, uwzględniający niehermetyczność pomieszczenia, nieadiabatyczność reakcji wybuchu, a także fakt udziału w reakcji niecałej ilości palnych gazów i par, jaka wydzielaby się w pomieszczeniu — równy 0,17 dla palnych gazów i 0,1 dla palnych par,

V — objętość przestrzeni powietrznej pomieszczenia, stanowiąca różnicę między objętością pomieszczenia i objętością znajdujących się w nim instalacji, sprzętu, zamkniętych opakowań itd. (m³),

C_{st} — objętościowe stężenie stochiometryczne palnych gazów lub par,

$$C_{st} = \frac{1}{1 + 4,84 \cdot \beta}$$

β — stochiometryczny współczynnik tlenu w reakcji wybuchu,

$$\beta = n_c + \frac{n_H - n_{Cl}}{4} - \frac{n_O}{2}$$

n_C, n_H, n_{Cl}, n_O — odpowiednio ilości atomów węgla, wodoru, chlorowców i tlenu w cząsteczce gazu lub pary,

ρ — gęstość palnych gazów lub par w temperaturze pomieszczenia w normalnych warunkach pracy (kg · m⁻³).

3. Przyrost ciśnienia w pomieszczeniu ΔP (w Pa), spowodowany przez wybuch z udziałem substancji palnych nie wymienionych w pkt 2, jest określany za pomocą równania:

$$\Delta P = \frac{m_{\max} \cdot q_{sp} \cdot P_0 \cdot W}{V \cdot \rho_p \cdot c_p \cdot T}$$

gdzie:

q_{sp} — ciepło spalania (J · kg⁻¹),

P_0 — ciśnienie atmosferyczne normalne, równe 101 325 Pa,

ρ_p — gęstość powietrza w temperaturze T ($\text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$),

c_p — ciepło właściwe powietrza, równe $1,01 \cdot 10^3 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$,

T — temperatura pomieszczenia w normalnych warunkach pracy (K),

W = 0,17 dla palnych gazów i uniesionego palnego pyłu,

W = 0,1 dla palnych par i mgieł.

4. Masa palnych par m (w kg), wydzielających się w pomieszczeniu wskutek parowania cieczy z otwartej powierzchni, jest określana za pomocą równania:

$$m = 10^{-9} \cdot F \cdot \tau \cdot K \cdot P_s \cdot \sqrt{M}$$

gdzie:

F — powierzchnia parowania cieczy (w m^2) — dla każdego dm^3 cieczy rozlanej na posadzce betonowej przyjmuje się $F = 0,5 \text{ m}^2$ dla roztworów zawierających nie więcej niż 70% masowego udziału rozpuszczalnika i $F = 1 \text{ m}^2$ dla pozostałych cieczy,

τ — przewidywany maksymalny czas wydzielania się par (s),

K — współczynnik parowania określony w tabeli 1,

P_s — prężność pary nasyconej w temperaturze pomieszczenia t w $^{\circ}\text{C}$ (Pa),

$$P_s = 133 \cdot 10^3 \left(A - \frac{B}{t + C_A} \right)$$

A, B, C_A — współczynniki równania Antoine'a dla danej cieczy,

M — masa cząsteczkowa cieczy ($\text{kg} \cdot \text{kmol}^{-1}$).

Tabela 1

Wartości współczynnika parowania K

Prędkość przepływu powietrza nad powierzchnią parowania ($\text{m} \cdot \text{s}^{-1}$)	Temperatura pomieszczenia w $^{\circ}\text{C}$				
	10	15	20	30	35
0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
0,1	3,0	2,6	2,4	1,8	1,6
0,2	4,6	3,8	3,5	2,4	2,3
0,5	6,6	5,7	5,4	3,6	3,2
1,0	10,0	8,7	7,7	5,6	4,6

5. W przypadku występowania w pomieszczeniu uruchamianej samoczynnie wentylacji awaryjnej, przy określaniu m_{max} dla palnych gazów lub par dopuszcza się uwzględnianie jej działania, jeżeli odciągi powietrza znajdują się w pobliżu miejsca przewidywanego wydzielania się gazów lub par. Przyjmowaną do obliczenia ΔP maksymalną masę substancji palnych można wtedy zmniejszyć „k” razy, przy czym

$$k = 1 + n \cdot \tau$$

gdzie:

n — ilość wymian powietrza w pomieszczeniu przy działaniu wentylacji awaryjnej (s^{-1}),

τ — przewidywany czas wydzielania gazów lub par (s).

6. Przy dokonywaniu oceny zagrożenia wybuchem pomieszczeń jest zalecane posługiwanie się danymi zawartymi w tabeli 2 oraz PN-70/B-02852.

7. Obliczenie przewidywanego przyrostu ciśnienia w pomieszczeniu nie jest wymagane w przypadku, gdy bez jego dokonania inwestor, jednostka projektowania lub użytkownik decydujący o procesie technologicznym uzna pomieszczenie za zagrożone wybuchem.

Tabela 2

Palne gazy, pary i ciecze

Lp.	Nazwa substancji	Wzór chemiczny	Masa cząsteczkowa kg · kmol ⁻¹	Temperatura wrzenia pod ciśnieniem normalnym °C	Temperatura topnienia °C	Temperatura zapłonu °C	Temperatura samozapłonu °C	Klasa temperaturowa	Granice wybuchowości				Grupa wybuchowości	Maksymalny przyrost ciśnienia przy wybuchu w mieszaninie z powietrzem kPa	Współczynniki równania Antoine'a			Temperaturowy zakres stosowania współczynników równania Antoine'a °C
									% obj.		g · m ⁻³ w temperaturze 20°C pod ciśnieniem normalnym							
									d	g	d	g						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Aceton	CH ₃ COCH ₃	58,1	56	-95	-19	540	T1	2,1	13	50	315	IIA	772	7,250	1281,72	237,1	-15 ÷ +93
2	Acetylen	C ₂ H ₂	26,0	-84	-81,8	—	305	T2	2,3	82	25	889	IIC	909	—	—	—	—
3	Akroleina	CH ₂ =CHCHO	56,1	52,7	-87,7	-26	278	T3	2,8	31	65	730	IIB	—	6,908	1132,01	227,9	-38 ÷ +87
4	Aldehyd benzoesowy	C ₆ H ₅ CHO	106,1	179	-56	64	190	T4	1,4	—	—	—	—	—	7,101	1628,00	207,0	+27 ÷ +187
5	Aldehyd krotonowy	CH ₃ CH=CHCHO	70,1	102	-74	13	230	T3	2,1	15,5	60	450	IIB	—	—	—	—	—
6	Aldehyd octowy	CH ₃ CHO	44,1	21	-123	-27 ÷ -38	140	T4	4	57	73	104	IIA	615	7,192	1093,54	233,4	-80 ÷ +20
7	Alkohol alilowy	CH ₂ =CHCH ₂ OH	58,1	97	-136	21	380	T2	2,5	18	60	436	IIB	—	7,342	1271,70	187,9	+13 ÷ +127
8	Alkohol n-amyłowy I-rzęd	C ₅ H ₁₁ OH	88,15	138	-78,5	33	330	T2	1,2	7,6	44	280	IIA	—	7,182	1287,62	161,3	+74 ÷ +157
9	Alkohol izobutyłowy	(CH ₃) ₂ CHCH ₂ OH	74,12	107,9	-108	28	430	T2	1,75	13,5	54	417	IIA	644	8,705	2058,39	245,6	-9 ÷ +116
10	Alkohol n-butyłowy	C ₄ H ₉ OH	74,1	117,7	-90	29	340	T2	1,4	11,3	43	350	IIA	634	—	—	—	—
11	Alkohol etylowy	C ₂ H ₅ OH	46,1	78	-114,5	11 ÷ 13	425	T2	3,1	20	60	384	IIA	634	8,687	1918,51	252,1	-31 ÷ +78
12	Alkohol metylowy	CH ₃ OH	32	65	-97,5	11	470	T1	5,5	36,5	73	487	IIA	625	8,228	1660,45	245,8	-10 ÷ +90
13	Alkohol propylowy	C ₃ H ₇ OH	60,1	97	-126	15	420	T2	2,1	13,5	50	340	IIA	—	—	—	—	—
14	Alkohol izopropylowy	CH ₃ CH(OH)CH ₃	60,1	83	-89,5	12	400	T2	2,0	12	50	300	IIA	—	8,386	1733,00	232,4	-26 ÷ +148

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
15	Amoniak	NH ₃	17,03	-33	-77,7	-	630	T1	15	28	106	200	IIA	487				
16	Anilina	C ₆ H ₅ NH ₂	93,1	184	-6	76	540	T1	1,3	4,2	43	130	IIA		6,921	1457,02	176,2	+35 ÷ +184
17	Arsenowodór	AsH ₃	77,9	-55	-113,5	-												
18	Akrylonitryl	CH ₂ =CH-CN	53,03	77	-83	-	372	T2	3,05	17,5	67	387	IIB					
19	Benzyna samochodowa zwykła		95,3 ÷ ÷98,2	35 ÷ ÷205	-	-45	300	T3	0,76	7,6			IIA		5,14 ÷ ÷5,00	695 ÷ ÷665	223 ÷ ÷222	-60 ÷ +90
20	Benzyna ekstrakcyjna			70 ÷ ÷120	-	-6	480	T1	1,1	7,5			IIA					
21	Benzen	C ₆ H ₆	78,1	80,1	5,51	-11	540	T1	1,4	9,5	46	309	IIA	782	6,489	902,27	178,1	0 ÷ +6
22	Bezwodnik kwasu octowego	(CH ₃ CO) ₂ O	102,1	140	-73	49	330	T2	2	10	85	430	IIA					
23	Bromek etylu	C ₂ H ₅ Br	109,0	38	-118,9	-	540	T1	6,7	11,3	304	503	IIA					
24	Bromek metylu	CH ₃ Br	95,0	4	94,95	<-30	540	T1	13,5	14,5	530	574	IIA		6,960	986,59	238,3	-58 ÷ +53
25	n-Butan	C ₄ H ₁₀	58,1	-0,5	-135	-60	430	T2	1,5	8,5	36	206	IIA	742				
26	Butadien-1,3-dwuwiniowy	CH ₂ =CHCH=CH ₂	54,1	-5	-109	-60	450	T2	2	12,5	45	284	IIB	585				
27	Butoksyl	CH ₃ COOC ₄ H ₉ OCH ₃	146,2	167	60													
28	Butylen-1	C ₂ H ₅ CH=CH ₂	56,1	-6	-130	-80	445	T2	1,6	9,3	37,4	217						
29	Chlorek etylu	C ₂ H ₅ Cl	64,5	12	-139	-50	510	T1	3,6	15,4	97	414	IIA		6,827	954,12	229,5	-90 ÷ +12
30	Chlorek etylenu	ClCH ₂ CH ₂ Cl	99,0	84	-35,3	13	450	T2	6,2	16	256	660			6,985	1171,41	228,1	-31 ÷ +79
31	Chlorek metylenu	CH ₂ Cl ₂	84,9	41	-96,5	-	660	T1	13	18	460	637	IIA					
32	Chlorek metylu	CH ₃ Cl	50,5	-24	-97,7	-	625	T1	7,6	19,7	160	414	IIA					
33	Chlorek metyloalilu	CH ₂ =C-CH ₃ CH ₂ Cl	90,6	72	-	-12	-	-	2,3	-	87	-						
34	Chlorek winylu	CH ₂ =CHCl	62,5	-14	-160	-43	550	T1	4	31	100	800	IIA	566	6,497	783,44	229,9	-88 ÷ +17
35	Chlorobenzen	C ₆ H ₅ Cl	112,6	132	-45	28	590	T1	1,3	11	60	520	IIA	458	7,261	1607,32	235,3	-35 ÷ +132
36	Chlorohydryna etylenu	ClCH ₂ CH ₂ OH	80,5	129	-67,5	55	-	-	5	16	168	536						
37	Cyjan	(CN) ₂	52,0	-21	-28,3	-	850	T1	6	43	130	930	IIA					
38	Cyjanek etylu	CH ₃ CH ₂ CN	55,2	97,1	-91,9	2	675	T1	3,1	-	71	-			6,930	1277,20	217,9	-3 ÷ +132
39	Cyjanogen	C ₂ N ₂	52,0	-21,1	-28	-	850	T1	6	32	130	692	IIA					
40	Cyjanowodór	HCN	27,0	25	-13,3	-18	540	T1	5,6	41	60	450	IIB		7,172	1123,00	235,9	-39 ÷ +57
41	Cykloheksan	(CH ₂) ₆	84,1	80	6,5	-18	270	T3	1,3	8,3	45	290	IIA	767	6,648	1095,53	210,1	-45 ÷ +81
42	Cykloheksanol	(CH ₂) ₅ -CHOH	161	25,5	68													
43	Cykloheksanon	(CH ₂) ₅ =C=O	98,1	156	-31	34-65	430	T2	1,1	-	45	-	IIA					
44	Cyklopropan	C ₃ H ₆	42,1	-33,5	-127,6	-	498	T1	2,4	10,4	40	185	IIA					
45	n-Dekan	C ₁₀ H ₂₂	142,3	173	-30	46	231	T3	0,7	5,4	40	320	IIA	636	7,395	1809,97	227,7	+17 ÷ +174
46	Cis-Dekalina	C ₁₀ H ₁₈	138,2	193	-51	58	270	T3							6,875	1594,56	203,4	+95 ÷ +222
47	1,4-Dioksan	C ₈ H ₁₆ O ₂	88,1	101	11,8	12	180	T4	2	22	73	807	IIB		7,516	1632,42	250,7	+12 ÷ +101
48	Dodekan	C ₁₂ H ₂₆	170,3	216	-9,7	74	530	T1	0,6	-	42	-			8,171	2463,74	253,9	+48 ÷ +214
49	O-Dwuchlorobenzen	C ₆ H ₄ Cl ₂	147,0	179	-17	66	640	T1	2,2	12	130	750						
50	1,1-Dwuchloroetylen	CH ₂ =CCl ₂	96,9	37	-122	14	460	T1	5,6	13	226	525						
51	1,2-Dwuchloroetylen	CHCl=CHCl	96,9	60	-80,5	6	475	T1	6,2	16	250	646	IIA					
52	1,2-Dwuchloropropan	CH ₂ CHClCH ₂ Cl	113,0	96	-	15	560	T1	3,4	14,5	160	683	IIA					
53	Dwuchlorek siarki	S ₂ Cl ₂	135,0	138	-80	-	230	T3										
54	Dwusiarczek węgla	CS ₂	76,1	46	-108	-30	102	T5	1	50	32	1585	IIC	664	7,000	1202,47	245,6	-15 ÷ +80
55	Dwumetyloamina	(CH ₃) ₂ NH	45,1	7	-96	-	400	T2	2,8	14,4	52	270	IIA					
56	Etan	C ₂ H ₆	30,1	-89	-172	-	470	T1	3	15,5	38	195	IIA					
57	Eter etylowy	(C ₂ H ₅) ₂ O	74,1	35	-116	-30 do -40	160	T4	1,6	48	49	1482	IIB	801	6,998	1098,94	232,4	-60 ÷ +35
58	Eter dwumetylowy	CH ₃ OCH ₃	46,1	-24	-138	-	350	T2	3,4	18,1	64	340	IIB					
59	Eter winylowy	(CH ₂ =CH) ₂ O	70,1	39	<-30	-	360	T2	1,7	36,5	50	1060			6,988	1055,26	228,6	-40 ÷ +60
60	Etylen	C ₂ H ₄	28,05	-104	-169,5	-	455	T1	2,7	34	31	397	IIB	772				
61	Etylenodwuamina	NH ₂ -CH ₂ -CH ₂ -NH ₂	60,1	117	8,5	34	385	T2	2,7	16,6	67	415	IIA		7,126	1350,00	200,9	+20 ÷ +152
62	Etylobenzen	C ₆ H ₅ CH ₂ CH ₃	106,2	136,2	-94,4	20	420	T2	0,9	3,9			IIA		6,959	1425,46	213,3	-20 ÷ +220
63	Fenol	C ₆ H ₅ (OH)	94,1	183	41	75	605	T1	0,3	2,3	13	92	IIA		7,135	1516,07	174,5	+72 ÷ +208
64	Fosforowodór	PH ₃	34	-87	-132,5	-	100	T6										
65	Furfural	C ₄ H ₃ OCHO	96,1	161	-36,5	60	320	T2	2,1	19,3	85	740	IIB					
66	Gaz generatorowy	-	-	-	-	-	-	-	20	75	-	-						
67	Gaz miejski	-	-	-	-	-	560	T1	5,3	40			IIB					
68	Gaz wielkopiecowy	-	-	-	-	-	-	-	35	75				484				
69	Gaz ziemny	-	-	-	-	-	-	-	4,3	15								
70	Gaz wodny	-	-	-	-	-	-	-	6	70				603				
71	Gliceryna	HOCH ₂ CH(OH)CH ₂ OH	92,1	290	20	160	390	T2							9,053	3074,22	214,7	+141 ÷ +263
72	Glikol etylowy	C ₂ H ₅ OCH ₂ CH ₂ OH	90,1	135	-	40	240	T3	1,8	15,7	68	590						
73	n-Heksan	C ₆ H ₁₄	86,2	69	-94,3	-26	260	T3	1,1	7,4	39	266	IIA	752	6,870	1166,27	223,7	-54 ÷ +69
74	n-Heptan	C ₇ H ₁₆	100,2	98	-90,5	-4	244	T3	1	6,7	48	280	IIA	741	6,951	1295,40	219,8	-60 ÷ +98
75	Hydrazyna (64% roztw.)	NH ₂ NH ₂	32,0	120,1	-51,7	72,8	267	T3	4,7	100	60	1265	IIC		7,813	1684,04	227,9	+15 ÷ +70
76	Izobutylen	(CH ₃) ₂ C=CH ₂	56,1	-6,9	-140	-	465	T1	1,8	9,6	40	220	IIA					
77	Izopropylbenzen	C ₆ H ₅ CH(CH ₃) ₂	120,2	152,4	-96	38,8	424	T2	0,9	6,5	45	325	IIA		6,938	1460,67	207,6	+3 ÷ +153
78	Keton metylobutylowy	CH ₃ CO(CH ₂) ₃ CH ₃	100,2	128	-56,9	23			1,2	8	50	330	IIA		6,826	1256,70	202,3	+12 ÷ +152
79	Keton metylooctylowy	CH ₃ COCH ₂ CH ₃	72,1	80	-86,4	-1 do -14	530	T1	1,8	11,5	54	345	IIA	733	7,024	1292,79	232,3	-48 ÷ +80
80	n-Krezol	CH ₃ C ₆ H ₄ OH	108,1	202	12,2	86	559	T1	1,0		45		IIA		7,508	1856,36	199,0	+97 ÷ +207
81	o-Ksylen	C ₆ H ₄ (CH ₃) ₂	106,2	144	-25	30	465	T1	1,0	7,6	44	335	IIA		6,999	1474,68	213,7	-20 ÷ +220
82	n-Ksylen	C ₆ H ₄ (CH ₃) ₂	106,2	139,1	-47,9	29	525	T1	1,1	7,0	48	310	IIA		7,008	1461,92	215,1	-20 ÷ +220
83	p-Ksylen	C ₆ H ₄ (CH ₃) ₂	106,2	138	13	25	525	T1	1,1	7,0	48	310	IIA		6,992	1454,33	215,4	+13 ÷ +220
84	Kwas mrówkowy	HCOOH	46,0	100,7	8,4	(69)	504	T1	18	57	345	1092	IIA		7,378	1563,28	247,0	-2 ÷ +136
85	Kwas octowy	CH ₃ COOH	60,0	118	16,5	40	485	T1	4,0	17	100	425	IIA	429				
86	Merkaptan etylowy	C ₂ H ₅ SH	62,1	37	-144,5	-20	299	T3	2,8	18,2	70	465	IIA		6,952	1084,54	231,3	-49 ÷ +57
87	Metan	CH ₄	16,04	-165	-184	-	650	T1	4,9	15,4	33	100	I, IIA	605				
88	Metyloacetylen	CH ₃ C≡CH	40,1	-28	-104,7	-			1,7		29		IIB					
89	Metyloamina	CH ₃ NH ₂	31,1	-6,3	-93,5	-	430	T2	5	20,7	60	270	IIA					
90	Metylocykloheksan	CH ₂ (CH ₂) ₄ CHCH ₃	98,2	101	-126,5	-4	285	T3	1,1		45		IIA		6,823	1270,76	221,3	-3 ÷ +127
91	Metylocykloheksanol	CH ₃ C ₆ H ₁₀ OH	114,2	165		68												
92	Metylocykloheksanon	CH ₃ C ₆ H ₉ O	112,2	163	-40,6	48												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
93	Metyloglikol	$\text{CH}_3\text{OC}_2\text{H}_4\text{OH}$	76,1	120		36 do 58	290	T3	2,5	20	80	630						
94	Mrówczan etylu	HCOOC_2H_5	74,1	54,5	-80,5	-20	370	T2	2,7	16,4	83	506	IIA		7,019	1130,60	218,9	-33 ÷ +87
95	Mrówczan metylu	HCOOCH_3	60,0	32	-99	-19	445	T2	4,5	23	113	580	IIA		7,170	1125,21	230,5	-48 ÷ +51
96	Nafta oświetleniowa	—	—	>150		>38	>250	T3	1,4	7,5			IIA					
97	Naftalen	C_{10}H_8	128,2	218	80	80	540	T1	0,9	5,9	48	315	IIA		10,554	3123,34	243,6	0 ÷ +80
98	Nitrobenzen	$\text{C}_6\text{H}_5\text{NO}_2$	123,1	211	5,7	88	480	T1	1,8		92							
99	n-Nonan	C_9H_{20}	128,2	150	53,7	31	235	T3	0,7	5,6	39,5	300	IIA		7,053	1510,69	211,5	+2 ÷ +150
100	Octan izoamylu	$\text{CH}_3\text{COOC}_5\text{H}_{11}$	130,2	143	-78,5	25	380	T2	1	10	60	542	IIA	630				
101	Octan izobutylu	$\text{CH}_3\text{COOC}_4\text{H}_9$	116,1	118	-99	18	427	T2	2,4	10,5	116	507			7,023	1343,20	206,9	+16 ÷ +154
102	Octan n-butylu	$\text{CH}_3\text{COOC}_4\text{H}_9$	116,1	127	-76,8	22	310	T2	1,4	15	68	725	IIA	650	7,028	1368,50	203,9	+22 ÷ +162
103	Octan etylu	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$	88,1	77	-83,6	-4	460	T1	2,2	11,5	80	422	IIA	752	7,015	1211,90	215,9	-13 ÷ +112
104	Octan etyloglikolu	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_4\text{OC}_2\text{H}_5$	132,2	156		51	380	T2	1,7		95							
105	Octan metylu	$\text{CH}_3\text{COOCH}_3$	74,1	60		-10	455	T1	3,1	16	95	500	IIA	762	7,005	1130,00	216,9	-28 ÷ +87
106	Octan metyloglikolu	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_4\text{OCH}_3$	118,1	144		44 do 56			1,7	8,2	83	404						
107	Octan n-propylu	$\text{CH}_3\text{COOC}_3\text{H}_7$	102,1	102	-92,5	10 do 15	450	T2	1,8	8	77	340	IIA	650	7,048	1294,40	208,9	+7 ÷ +135
108	Octan izopropylu	$\text{CH}_3\text{COOCH}(\text{CH}_3)_2$	102,1	90	-74	4	460	T1	1,8	8	77	340						
109	Octan winylu	$\text{CH}_3\text{COOCH}=\text{CH}_2$	86,1	72	-84	-8	425	T2	2,6	13,4	93	480	IIA		6,992	1192,00	216,9	-18 ÷ +106
110	n-Oktan	C_8H_{18}	114,2	125	-56,8	13	240	T3	0,8	6	38	285	IIA	693	6,969	1379,56	211,9	-14 ÷ +126
111	Oil kreozotowy	—	—	190		70	330	T2										
112	Oil naftalenowy	—	—			70												
113	Oil napędowy do silników Diesla	—	—			>37			1,3	6,0			IIA					
114	Oil opałowy	—	—	215		>38	250	T3										
115	n-Pentan	C_5H_{12}	72,1	36	-130	>-40	285	T3	1,35	8	40,5	240	IIA	747	6,847	1062,55	231,8	-50 ÷ +36
116	Pirydyna	$\text{C}_5\text{H}_5\text{N}$	79,1	115	-42	20	480	T1	1,8	12,4	59	410	IIA		6,786	1217,73	196,3	-19 ÷ +116
117	Propan	C_3H_8	44,1	-42	-187	—	500	T1	2,1	9,5	38	175	IIA	742	—	—	—	—
118	Propylen	$\text{CH}_3\text{CH}=\text{CH}_2$	42,1	-48	-185,2	—	455	T1	2	11,1	35	195	IIA	742	—	—	—	—
119	Ropa naftowa nie oczyszczona	—	—	150		>-21	>250	T3			40	250-300	IIA					
120	Siarkowódór	H_2S	34,1	-60	-85,6	—	290	T3	4,3	45,5	60	646	IIB	389	—	—	—	—
121	Smola drzewna	—	—			32	360	T2										
122	Solwentnafta (bryt.)	—	—	130		26,7							IIA					
123	Styren	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}=\text{CH}_2$	104,1	145,2	-30,6	31	490	T1	1,1	6,1	45	270	IIA	546	7,940	2113,06	273,0	-7 ÷ +146
124	Terpentyna	$\text{C}_{10}\text{H}_{16}$	136,2	150	-55	35	240	T3	0,8	6,0	45	334	IIA					
125	Tetralina	$\text{C}_{10}\text{H}_{12}$	132,2	206	-35,8	77	425	T2	0,8	3,2								
126	Tlenek etylenu	$\text{C}_2\text{H}_4\text{O}$	44,0	10,5	-112,5	-50	440	T2	3	100	55	1833	IIB	870	7,270	1115,11	244,1	-73 ÷ +37
127	Tlenek propylenu	$\text{C}_3\text{H}_6\text{O}$	58,1	34,2	-112	-37	430	T2	1,9	27,5	49	700	IIB		6,654	915,31	208,2	-48 ÷ +67
128	Tlenek węgla	CO	28,0	-192	-205	—	605	T1	12,5	75	145	875	IIA	615	—	—	—	—
129	Tlenosiarczki węgla	COS	60,1	-50	-148	—			11,9	29	300	730			—	—	—	—
130	Toluen	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_3$	92,1	111	-95	4	570	T1	1,3	7	49	270	IIA	566	6,955	1344,80	219,4	+7 ÷ +137
131	Trójkloroetylen (tri)	$\text{ClCH}=\text{CCl}_2$	131,4	86,9	-73	32	410	T2	8	43	430	2310	IIA		7,028	1315,10	229,9	-13 ÷ +127
132	Wódór	H_2	2,016	-253	-259,2	—	580	T1	4	75	3,4	63	IIC	625	—	—	—	—

Załącznik nr 2

WYTYCZNE W ZAKRESIE WYZNACZANIA STREF ZAGROŻENIA WYBUCHEM

1. Wymiary stref zagrożenia wybuchem, o których mowa w § 29 ust. 4 rozporządzenia — do czasu ustanowienia odnośnej Polskiej Normy — należy określać z wykorzystaniem aktualnego stanu wiedzy światowej, dotyczącego tego zagadnienia, na podstawie norm innych państw, wytycznych oraz pomiarów i badań modelowych przeprowadzonych w rozpatrywanych warunkach, a także rozwiązań przyjętych w analogicznych sytuacjach.

2. Strefy zakwalifikowane przed wejściem w życie rozporządzenia są zaliczane:

1) w przypadku stref kategorii W I, w których mieszanina

wybuchowa występuje stale lub długotrwale w normalnych warunkach pracy — do Z0,

2) w przypadku stref kategorii W I, w których mieszanina wybuchowa występuje okresowo w normalnych warunkach pracy oraz stref kategorii W II, w których mieszanina wybuchowa może występować długotrwale — do Z1,

3) w przypadku stref kategorii W II, w których mieszanina wybuchowa może występować jedynie krótkotrwale oraz stref kategorii W III — do Z2,

4) w przypadku stref kategorii W IV — do Z10,

5) w przypadku stref kategorii W V — do Z11.

1) Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej

w

(adres)

Zgodność projektu z wymaganiami
ochrony przeciwpożarowej
stwierdzam

..... dnia
(stopień, tytuł zawodowy, imię i nazwisko)

2) Zgodność projektu z wymaganiami
ochrony przeciwpożarowej
stwierdzam

RZECZOZNAWCA ds. ZABEZPIECZEŃ
PRZECIWPOŻAROWYCH

.....
(stopień, tytuł zawodowy, imię i nazwisko, nr uprawnień)

.....
miejscowość, data

Pojedyncze egzemplarze Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego można nabywać za gotówkę:

w Warszawie:

- w punkcie sprzedaży Urzędu Rady Ministrów, Al. Szucha 2/4 (tel. 29-61-73) — egzemplarze bieżące oraz z lat 1987—1991,
- w księgarni sądowej (gmach Sądów, Al. Solidarności 127, tel. 20-03-71 w. 377), w księgarni im. St. Żeromskiego, Al. Solidarności 119 (tel. 20-46-28) — egzemplarze bieżące oraz z roku 1991, w księgarni Wydawnictw Ekonomicznych i Budowlanych, ul. Żurawia 1/3 przy pl. Trzech Krzyży (tel. 21-44-05) — egzemplarze bieżące oraz z roku 1991, Domu Wydawniczym ABC, ul. Zamenhofa 1 (tel. 31-01-58), Księgarni Bankowej „Afiks”, Al. Solidarności 83/89, Księgarni „Elinex” — gmach Ministerstwa Finansów, ul. Świętokrzyska 12, (tel. 694-47-69), salonie „Manager” w Warszawie (ul. Wspólna 69), w Ministerstwie Przemysłu i Handlu (ul. Wspólna 4);

poza Warszawą — egzemplarze bieżące oraz z roku 1991:

- w punktach sprzedaży znajdujących się **w urzędach wojewódzkich** w: Białej Podlaskiej (ul. Brzeska 41), Bielsku-Białej (ul. Miczurina 2a), Bydgoszczy (ul. Jagiellońska 3), Krakowie — Księgarnia „Interesik” (ul. Basztowa 22), Krośnie (ul. Bieszczadzka 1), Łodzi (ul. Piotrkowska 104), Opolu (ul. Piastowska 14), Radomiu (ul. Żeromskiego 53), Sieradzu (pl. Wojewódzki 3), Skierniewicach (ul. Konstytucji 3 Maja 6), Suwałkach (ul. Noniewicza 10), Tarnobrzegu (ul. Mickiewicza 7) i Włocławku (ul. 3 Maja 17);
- w punktach sprzedaży znajdujących się **w sądach** w: Białymstoku (ul. Marii Curie-Skłodowskiej 1), Bielsku-Białej (ul. Cieszyńska 10), Bydgoszczy (ul. Wały Jagiellońskie 4), Częstochowie (ul. Dąbrowskiego 23/25), Elblągu (ul. Trybunałska 25), Gdańsku (ul. Gen. Świerczewskiego 30), Gdyni (pl. Konstytucji 5), Gliwicach (ul. Powstańców Warszawy 23), Jeleniej Górze (ul. Wojska Polskiego 56), Kaliszu (al. Wolności 13a), Katowicach (ul. Andrzeja 16/18), Kielcach (ul. Jana Pawła II 9), Krakowie — Księgarnia „Interesik” (ul. Przy Rondzie 7), Lublinie (ul. Krakowskie Przedmieście 43 i Obrońców Pokoju 1), Nowym Sączu (ul. Pijarska 1), Ostrowie Wielkopolskim (ul. Sądowa 2), Poznaniu (ul. Młyńska 1a), Radomiu (ul. Piłsudskiego 10), Rzeszowie (pl. Sreniawitów 3), Świdnicy (pl. Grunwaldzki 14), Tarnowie (ul. Dąbrowskiego 29), Toruniu (ul. Fosa Staromiejska 12/14), Wrocławiu (ul. Energetyczna 4), Zielonej Górze (pl. Słowiański 1);
- w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym „Vega” sp. z o.o. w Bydgoszczy (ul. Stary Port 5), Spółce Cywilnej „Infolex” w Cieszynie (ul. Stalmacha 7), w Biurze Rachunkowo-Podatkowym w Koszalinie (ul. Chopina 7), Prywatnej Firmie Gospodarczej „Boom” w Koszalinie (ul. Waryńskiego 7 — budynek Sądu Wojewódzkiego), w księgarni „Interesik” w Krakowie (ul. Krowoderskich Zuchów 2), Księgarni „Eureka” w Krakowie (ul. Wadowicka 12), w Przedsiębiorstwie Handlowo-Usługowym „Regis” — Sklep „Kleks” — Olsztyn (ul. Okopowa), w Zakładzie Usług Biurowych „ZUBIK” w Pile (al. Niepodległości 2), w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Płocku, (ul. Kościuszki 6), w punkcie Informacyjno-Kolportażowym w Poznaniu (ul. Galileusza 3), w firmie „Drukan” w Pruszkowie (ul. Jasna 2), w Agencji „STA-HA” w Słupsku (ul. Norwida 10/50), w spółce cywilnej „Mawi-Consulting” w Szczecinie (ul. Ogińskiego 15), w Przedsiębiorstwie Usługowo-Handlowym „ANDREW-TAG” — księgarnia we Wrocławiu (pl. Powstańców Warszawy 1); filie — księgarnie Domu Wydawniczego ABC: Gdynia (ul. Świętojańska 68), Łódź (pl. Wolności 10/12), Opole (pl. Wolności 7/8).

Egzemplarze bieżące oraz z lat ubiegłych można nabywać na podstawie nadesłanego zamówienia w Wydziale Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 00-979 Warszawa P-1.

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów zgłaszać należy na piśmie do Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 00-979 Warszawa, P-1, niezwłocznie po otrzymaniu następnego kolejnego numeru.

O wszelkich zmianach nazwy prenumeratora lub adresu prosimy niezwłocznie informować na piśmie Wydział Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów.

Wydawca: Urząd Rady Ministrów

Redakcja: Biuro Prawne, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3, P-29.

Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, P-1,
tel. 42-14-78 i 694-67-50, teleks 825944 WW, telefaks (22) 694-62-06.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładach Graficznych „Tamka” S.A., Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.